

El conflicte a l'Educació Infantil

*Pautes i activitats per gestionar el
conflicte positivament*

ANNA CULLELL CARRERAS

XAVIER BESALÚ COSTA

DATA: 25/07/2012

ESTUDIS DE PEDAGOGIA

UNIVERSITAT DE GIRONA

ÍNDEX

1. INTRODUCCIÓ.....	2
2. MARC TEÒRIC.....	7
2.1. LA VIOLÈNCIA ESCOLAR COM LA CONSEQÜÈNCIA NEGATIVA DEL CONFLICTE	7
2.2. EL CONFLICTE ESCOLAR.....	10
2.2.1. El conflicte.....	10
2.2.2. Tipus de conflictes.....	10
2.2.3. Factors que estructurin el conflicte.....	11
2.2.4. La gestió positiva del conflicte.....	13
2.2.5. El paper de la mediació en la resolució de conflictes.....	14
2.3. LA GESTIÓ POSITIVA DEL CONFLICTE A L'EDUCACIÓ INFANTIL.....	20
2.4. LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR.....	24
2.4.1. La convivència escolar: un bon clima per a la gestió positiva del conflicte...24	
2.4.2 El Projecte de Convivència.....	29
2.4.2.1. Aspectes que ha de considerar un Projecte de Convivència.....	33
3. MARC METODOLÒGIC.....	35
4. ANÀLISI CONTEXT, ESCOLA I AULA.....	37
5. PROPOSTA PEDAGÒGICA.....	53
5.1. JUSTIFICACIÓ.....	53
5.2. OBJECTIUS GENERALS.....	54
5.3. TEMPORALITZACIÓ.....	55
5.4. METODOLOGIA.....	56
5.5. PROPOSTES CONCRETES D'ACTUACIÓ.....	57
5.6. AVALUACIÓ.....	76
6. CONCLUSIONS.....	79
7. PAPER DEL PEDAGOG.....	83
8. BIBLIOGRAFIA.....	86
9. ANNEXOS	89
ANNEX 1: L'ESTRUCTURA DEL CONFLICTE.....	89
ANNEX 2: TRETS D'IDENTITAT I OBJECTIUS DE L'ESCOLA SANT ISCLE.....	92

1. INTRODUCCIÓ

A l'hora de plantejar-me el tema del treball, vaig considerar diferents opcions, totes elles relacionades amb els meus estudis de pedagogia, però també que estigués relacionat amb la meua professió de mestra d'Educació Infantil. A la vegada, era important destacar un tema actual, on es pogués portar a terme una proposta pedagògica.

En un primer moment, el tema escollit va ser la violència escolar, ja que per aquella època s'havia convertit en un tema social i que preocupava a tots, no només a especialistes de l'educació, sinó també a la societat en general. La televisió, durant els últims anys, havia fet partícip a la societat dels problemes de bullying escolar. El jove Jokin al País Basc va ser el primer avís mediàtic de que alguna cosa estava passant.

Ara bé, què podem considerar per violència escolar? quins són els factors i detonants d'aquesta situació? què podem fer per evitar situacions de violència?

“ La violència escolar és la situació en la que un alumne és agredit o es converteix en víctima quan està exposat, de forma repetida i durant un temps, a accions negatives que porta a terme un altre alumne o varis d'aquests”¹.

(del Rey, R. y Ortega, R. , 2007 p: 78)

Aquesta definició utilitzava paraules com agredit o víctima. Dues paraules molt contundents i que s'havien de repetir en el temps i amb intencionalitat. Això em feia reflexionar si realment formaven part de la realitat de la meua aula, de l'escola i del seu entorn.

Molt vinculat al terme violència, començava a aparèixer una altre concepte, **conflicte**. En un primer moment, violència i conflicte no semblaven paraules gaire diferents, però calia aprofundir una mica més per treure'n l'entrellat.

¹ Definició d'Olweus .Considerat pioner de la paraula bullying o, el que és el mateix, violència escolar. La major part de la comunitat científica utilitza aquesta definició.

En un article consultat, es citava Etxeberría y Jordan (2001) **“mentre el conflicte respon a situacions quotidianes de la vida social i escolar, en la que es donen enfrontaments d'interessos, discussions i necessitats d'abordar el problema, la violència és una de les maneres d'enfrontar-se a aquesta situació”**.

(Hernández Prados, M^aA , 2004, art 398)

Entenia doncs, que el conflicte era quelcom més ajustat a la meua aula (enfrontaments per compartir les joguines, discussions per qui fa de maquinista en el trenet, etc..) I a la vegada, compartia l'opinió de que la violència era una manera d'afrontar aquesta situació, a través de mossegades, pessigades o estirades de cabells. Tot i que aquest tipus de violència no tingués la intencionalitat de la definició citada anteriorment.

A partir d'aquí, el meu treball es va centrar en analitzar més profundament el conflicte. Definicions d'autors com Salvador Peiró o Jaume del Campo² anomenaven la paraula **conflicte positiu**, i definien el conflicte com una situació que calia aprofitar pel desenvolupament i progrés individual i social.

És a dir, si hi havia una mala gestió del conflicte aquest desembocaria en situacions violentes, però si aquest es gestionava positivament ens podia servir com a font d'enriquiment individual i social. El més important era, doncs, treballar el problema des de la seva arrel, a través del conflicte.

Ara bé, com es podia gestionar el conflicte positivament? De quina manera es podia treballar amb alumnes d'Educació Infantil?

Aquest és l'inici d'aquest treball i el per què de la meua proposta pedagògica.

L'Etapa d'Educació Infantil és l'etapa en la qual treballa com a mestra. Aquesta és una etapa molt important pel desenvolupament de la personalitat dels infants i és on es donen les primeres pautes per poder viure socialment. El currículum d'educació infantil deixa clar que es tracta d'una etapa on els alumnes aprenen a viure i convida. (Decret 181/2008 DOGC núm. 5216). Per tal de resoldre el conflicte, doncs, hem de ser capaços de

² Veure definicions a la pàgina 9.

viure plegats sota un bon clima de convivència. A partir d'aquí començo a buscar què s'ha fet o s'està fent a les escoles. Ja que considero que és una etapa molt adient per crear una base sòlida en la gestió positiva del conflicte.

El 2007 el Departament d'Educació elabora un programa anomenat "La convivència en els Centres d'Educació Infantil i Primària", on es parla de la paraula convivència com **"un valor primordial de tota societat desenvolupada, és a dir, de tota aquella societat en què només té cabuda el diàleg –les paraules, les idees i els arguments– per a resoldre els conflictes quotidians que es poden plantejar com a fruit de la diversitat d'opinions"**. (Departament Educació, 2007, p:3)

A diferència de molts altres programes adreçats a l'etapa de secundària, aquest proporciona propostes i activitats adreçades a l'educació infantil i primària per poder crear un bon clima de convivència i dins d'aquesta es fa clara referència a la resolució de conflictes i a la mediació com a procés per resoldre els conflictes que puguin sorgir.

Al 2009, el Departament d'Educació elabora el "Projecte de Convivència i Èxit Escolar" estenent a totes les escoles la necessitat d'elaborar un projecte de convivència adequat i real a les necessitats de cada context. Segons el Departament: **"El Projecte de Convivència és el document que engloba el conjunt d'accions encaminades a la millora de la convivència en el centre educatiu i, per tant, recull les intervencions que el centre docent desenvolupa per a la convivència i la gestió positiva de conflictes"**. (Departament Educació, 2009, p:18)

Aquestes demandes del Departament, s'estenen a totes les escoles proposant activitats diverses. Particularment, a la meua escola es realitzen activitats de mobilitat segura, es fan cursos d'educació emocional i de resolució de conflictes pel professorat, activitats relacionades amb la salut, etc. Totes elles activitats que es recullen dins del programa de "La convivència en els Centres d'Educació Infantil i Primària". Tot i que sovint no es realitzen de manera coordinada entre elles, perdent així la seva missió final que és crear un clima de convivència escolar.

Durant el curs 2010-2011 arriba la demanda des del departament d'elaborar el Projecte de Convivència de l'escola.

L'elaboració del projecte comporta tota una reflexió important sobre els conflictes que hi ha i quina és la millor manera de solucionar-los. A partir d'aquí, la meua intenció és anar una mica més enllà i utilitzar tota la informació recollida per elaborar una proposta més concreta i útil.

És per això que decideixo realitzar una proposta, adreçada a la meua aula. Elaborar tot un seguit d'activitats per ajudar als nens i nenes a afrontar i gestionar els conflictes de manera positiva. Crear un document, que a més de ser útil, tingui continuïtat, amb una avaluació de les activitats per part dels alumnes i la mestra que serveixi per cursos futurs i, per tant, que es pugui utilitzar i millorar tot adaptant-se en els diferents cursos i les seves necessitats.

Els objectius d'aquest treball seran doncs:

- Conèixer, entendre i diferenciar els conceptes de **violència escolar** i **conflicte escolar**.
- Analitzar el concepte de **conflicte escolar** i la seva potencialitat com a fenomen positiu si es gestiona de manera adequada.
- Presentar l'etapa d'Educació Infantil com una etapa important per treballar la resolució dels conflictes.
- Conèixer el concepte de **convivència escolar** com a clima favorable en la resolució de conflictes.
- Observar els conflictes que es donen habitualment en una aula d'educació infantil.
- Realitzar una proposta educativa destinada a donar les pautes necessàries a l'alumnat per a gestionar positivament els conflictes estudiats dins un entorn concret.

Per tal d'assolir aquests objectius, crec convenient estructurar el treball de la següent manera:

- **MARC TEÒRIC:** Aquest primer bloc intenta resumir tres grans conceptes, com són: violència escolar, conflicte escolar i convivència escolar, a través de les cites i aportacions de diferents autors especialistes i experts sobre el tema. Amb la intenció de plasmar la voluntat d'aquest treball, donar pautes per gestionar de manera positiva els conflictes a l'Educació Infantil.

Primerament, doncs, vull deixar clar la diferència entre dos conceptes que en un principi poden semblar dir el mateix, violència i conflicte. Un cop diferenciats veiem les particularitats d'un conflicte positiu i com l'etapa d'Educació Infantil és una etapa idònia per treballar la resolució de conflictes.

Intento, també, plasmar la seva potencialitat com a etapa per poder crear un bon clima de convivència. En aquest sentit, també he trobat que és molt interessant veure com durant els últims anys des del Departament s'han anat fent propostes per treballar la resolució de conflictes a l'etapa d'Educació Infantil mitjançant programes de convivència i, per tant, he trobat necessari explicar què és un clima de convivència i un projecte de convivència.

- **MARC METODOLÒGIC:** Aquest bloc conté la conceptualització teòrica del treball. Hi podrem observar les tècniques utilitzades en la recollida d'informació, els documents utilitzats, les incidències amb les que m'he trobat, etc. La part de la metodologia de la meva proposta la trobarem més endavant a dins de l'apartat proposta pedagògica.
- **ANÀLISI DEL CONTEXT, ESCOLA I AULA:** Aquest bloc, tot i quedar una mica deslligat, neix amb la intencionalitat de contextualitzar la proposta i donar un perquè a aquest tipus d'activitats o propostes; ja que aquestes dependran molt del context, dels tipus de conflictes que sorgeixen en la meua aula, etc.
Constarà de tres parts. La primera part on s'analitzarà el context (població total, tipus de població, ocupació...), una segona part on s'analitzarà la pròpia escola (tipologia i quantitat d'alumnat, distribució per aules, professorat...) i una tercera part on parlarem més concretament de l'aula (tipus d'alumnes, famílies i anàlisi concret de diferents conflictes).
- **PROPOSTA PEDAGÒGICA:** Aquest apartat es divideix en diferents apartats. En primer lloc trobem una justificació de la proposta, tot seguit els seus objectius, la temporalització, la metodologia utilitzada i, finalment, unes propostes concretes d'actuació, és a dir, un recull d'activitats adreçades a la resolució positiva del conflicte.
- **PAPER DEL PEDAGOG:** En aquest últim apartat intentaré reflectir quin paper té el pedagog en la meua proposta pedagògica.

2. MARC TEÒRIC

2.1. LA VIOLENCIA ESCOLAR COM LA CONSEQÜÈNCIA NEGATIVA DEL CONFLICTE

La violència és *“una expressió extrema de l'agressivitat; és una acció intencionada que, quan va adreçada a objectes o a animals, afecta la seva integritat. Quan aquesta violència es dirigeix cap a una altra persona, se li causa un dany:*

- *Físic: accions voluntàries que causen danys o lesions físiques.*
- *Emocionals: generalment, accions de caràcter verbal, que causen o que poden causar dany psicològic.*
- *Sexual: accions en les quals una persona és utilitzada com a mitjà per obtenir estimulació o gratificació sexual.”*

(AAVV. 2006. pp: 1-4)

Fins fa uns anys, aquesta definició es relacionava amb casos molt extrems d'agressivitat, però en els darrers 10 anys ha esdevingut un problema molt més proper i que ha començat a preocupar a la comunitat educativa.

Així, ja en el marc escolar i fruit dels estudis i de les investigacions, existeixen altres definicions del que seria considerat violència escolar. La més citada és la de Olweus, considerat pioner en la investigació del bullying³. Aquest la defineix com: *“la situació en la que un alumne és agredit o es converteix en víctima quan està exposat, de forma repetida i durant un temps, a accions negatives que porta a terme un altre alumne o varis d'aquests”*.

(del Rey, R. y Ortega, R. , 2007 p: 78)

Mentre Olweus ja definia la paraula bullying a mitjans de la dècada dels 80, fins l'any 2000, l'únic estudi que existia a escala de l'Estat Espanyol sobre violència escolar entre companys i companyes de classe era el realitzat pel Defensor del Pueblo: *Violencia escolar: el maltrato entre iguales en la educación secundaria obligatoria.*

³ Paraula anglesa que fa referència a la violència escolar entre iguals.

Actualment però, la majoria de comunitats autònomes, així com també el Govern central, han realitzat estudis per analitzar aquest fenomen i establir mesures amb l'objectiu de combatre'l. Algunes de les dades obtingudes són que el 14,5% dels enquestats en l'informe realitzat pel Centro Reina Sofia para el Estudio de la Violencia del 2005, declaren ser víctimes d'agressions al centre escolar. (AAVV. 2006. pp: 1-4)

A nivell de Catalunya, existeix l'estudi "Joventut i Seguretat a Catalunya", emès conjuntament pels Departaments d'Ensenyament i d'Interior de la Generalitat de Catalunya, que es va dur a terme durant el curs 2000/01. Es tracta d'un estudi transversal d'una mostra aproximadament de 7400 joves escolaritzats d'entre 12 i 18 anys. Investiga l'agressió entre iguals i altres comportaments incívics, dins i fora de l'escola, i el consum de drogues (Collell, J. i Escudé, C. 2002 pp: 20-24).

Aquest estudi revela els següents percentatges quant als protagonistes dels incidents violents:

- Una mica més del 9 % dels estudiants enquestats es declara predominantment víctima d'accions contínues.
- El 9% es reconeix autor d'aquest tipus d'accions.
- El 3,5 % es declara víctima i també victimitzador.

Pel que fa a la freqüència del tipus d'abús:

- El 10,5 % dels estudiants enquestats diu haver patit agressions verbals.
- El 5,6 % manifesta que han dit mentides sobre ell o l'han fet quedar malament.
- El 2,4 % diu haver rebut cops i empentes.
- El 1,3 % diu haver patit robatoris i destrosses.
- El 0,6 % ha rebut amenaces per obligar a fer coses que no faria.

Aquestes dades ens mostren que existeixen situacions violentes entre iguals. Sobretot, hi ha agressions verbals i humiliacions i en un percentatge més baix es produeixen també agressions físiques, robatoris o amenaces.

El perquè hi ha violència a les escoles és més complex d'explicar. Alguns estudis apunten que les causes de la violència escolar són múltiples i se situen en

diferents nivells (família, escola, societat). Tanmateix, i malgrat aquests múltiples factors externs a l'escola, també molts aspectes de la mateixa organització de l'aula poden afavorir o disminuir la incidència de conductes violentes al centre escolar. Es consideren factors que contribueixen a un increment de la violència escolar (Cava, MJ. 2006-2007 pp: 25-35) :

- Les dinàmiques grupals que sorgeixen entre els mateixos alumnes.
- Certa tolerància que encara hi ha per part d'alguns pares, professors i alumnes cap a certes formes d'agressió i de victimització en el context escolar.
- Els alumnes no coneixen formes pacífiques de resoldre els conflicte.

Aquest últim punt, fa referència clara a que la violència s'incrementa per un conflicte mal resolt. Altres com Etxeberria, Esteve y Jordan (2001) també afirmen que **“mentre el conflicte respon a situacions quotidianes de la vida social i escolar, en la que es donen enfrontaments d'interessos, discussions i necessitats d'abordar el problema, la violència és una de les maneres d'enfrontar-se a aquesta situació”**

(Hernández Prados, M^aA , 2004, art 398)

En aquest sentit, neix la necessitat de conèixer i aprofundir en el conflicte com a factor que contribueix a la violència, ja que aquesta és la conseqüència negativa d'un conflicte mal gestionat i/o l'inici d'un conflicte major. Bàsicament, perquè els alumnes no tenen les eines necessàries per resoldre els conflictes.

Per tant, és necessari que tot seguit coneguem què és un conflicte, quines fases té, quins son els protagonistes, com podem intervenir i quines pautes podem donar per convertir el conflicte en una situació positiva i no de violència. Només així, podrem donar als nostres infants i joves les pautes necessàries per dialogar i aprendre a viure en societat.

2.2. EL CONFLICTE ESCOLAR

2.2.1. El conflicte

“El conflicte és una situació d'enfrontament provocada per una contraposició d'interessos, real o aparent, respecte a un mateix assumpte. Els conflictes poden ser individuals quan és la pròpia persona qui es debat entre dos opcions que li semblen incompatibles. També poden ser interpersonals, i inclús intersocials, quan són grups d'individus o comunitats senceres les que mantenen o creuen mantenir interessos divergents respecte a una mateixa cosa..

(Peiró i Gregori, S Coord., 2001, p: 53)

El conflicte és inevitable i forma part de la convivència humana. Per tant, dins el marc de l'escola també hi ha conflictes. Ara bé, resulta difícil emmarcar exactament el que s'entén per conflicte, ja que la percepció que es té d'aquest és molt diferent i les investigacions tenen maneres diferents de classificar els conflictes.

2.2.2. Tipus de conflictes

Existeixen diferents classificacions de conflictes segons la concepció que se'n té. De totes maneres, quasi bé mai distingeixen conflicte de violència i utilitzen la terminologia indistintament. Sovint, són classificacions que parlen de comportaments conflictius, quan en realitat són manifestacions violentes. La veritat és que és un tema complex.

El Departament d'Ensenyament els divideix en (Departament d'Educació, 2012, pp 36 - 37):

CONFLICTES LLEUS

Els conflictes lleus són el conjunt de conductes contràries a les normes de convivència del centre, totes aquelles interaccions que malgrat no estar tipificades en les Normes d'Organització i Funcionament del centre són font de malestar o dificulten el dia a dia. Es tracta, majoritàriament, de situacions de conflicte interpersonal que, amb la formació i les eines adients, els nois i noies poden solucionar per si mateixos.

Si plantegem el centre com un espai d'aprenentatge convivencial:

- Com espai d'aprenentatge podem trobar conflictes de manca de rendiment o de destorb a la classe. Són conductes disruptives que causen molta dedicació de temps i d'esforços amb efectes negatius sobre l'alumnat que els produeix, l'alumnat que els pateix i el professorat.
- Com espai de convivència podem trobar conflictes de manca de respecte a tota la comunitat, indisciplina, abús de poder entre iguals.

CONFLICTES GREUS

Els conflictes greus són aquelles situacions de violència verbal o física que perjudiquen notablement la convivència en el centre, perquè generen sentiments d'indefensió, inseguretat i ansietat en els membres de la comunitat educativa.

L'estudi nacional realitzat pel Defensor del Poble contempla la classificació de comportaments conflictius següent (Hernández Prados, M^aA, 2004):

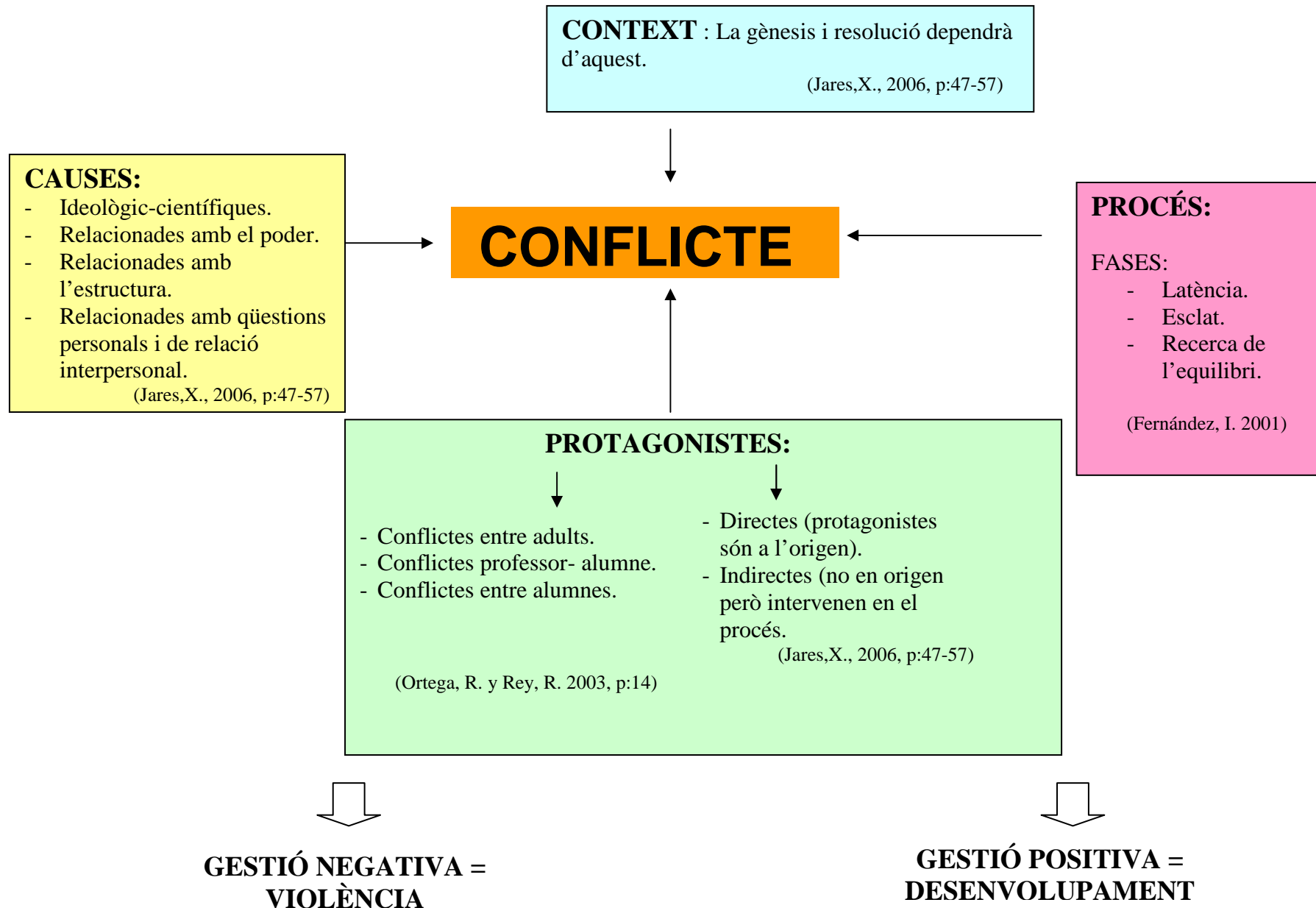
MALTRACTE FÍSIC	MALTRACTE VERBAL	MALTRACTE MIXTE (físic i verbal)	EXCLUSIÓ SOCIAL
<ul style="list-style-type: none">- Amençar amb armes.- Pegar- Amagar objectes- Trencar coses- Robar objectes	<ul style="list-style-type: none">- Insultar.- Posar "motes".- Parlar malament d'algú.	<ul style="list-style-type: none">- Amençar per intimidar.- Obligar a fer coses mitjançant amenaces.- Assetjar sexualment.	<ul style="list-style-type: none">- Ignorar a algú.- No deixar participar en activitats a algú.

2.2.3. Factors que estructuraven el conflicte

Alguns autors ens parlen de 4 factors importants que estructuraven el conflicte i que cal que analitzem (Jares, Xesús R., 2001, p: 47-57)⁴:

- causes que provoquen el conflicte.
- protagonistes.
- context on es produeix.
- procés o forma d'afrontar el conflicte.

⁴ Veure Annex 1

2.2.4. La gestió positiva del conflicte

Sempre s'ha entès el conflicte com una situació que ens proporciona malestar i on, normalment, una de les parts en surt beneficiada i una altra en surt bastant malparada. Però diferents autors ens parlen de la potencialitat que té el conflicte si està ben gestionat i li atorguen un paper positiu. Només si està gestionat adequadament aquest conflicte serà positiu i ens enriquirà personalment, a la vegada que serà una font de desenvolupament individual i social. Veiem diferents definicions:

“Si bé els conflictes, quan no es resolen o estan mal gestionats, poden generar destrucció o violència dintre de les persones i de les societats, també són font de desenvolupament i progrés tant pels individus com pels grups i les comunitats”

(Peiró i Gregori, S Coord. 2001, p:57)

“La perspectiva dual i la visió d'una realitat objectiva, han influït notablement en la interpretació que s'ha fet del conflicte en el nostre context cultural. Atorgar papers de bons i dolents o entrar en una lògica de perdedors o guanyadors, ha suposat entendre el conflicte com una situació negativa i que hem de rebutjar, impossibilitant-nos d'aprofitar les potencialitats que aquest pot presentar si se li atribueix un sentit positiu, vinculat al desenvolupament i enriquiment personal”.

(Bartolomé Pina, M. Coord. 2002. p:164)

Entenc doncs, que el conflicte serà dolent o negatiu sempre hi quan el gestionem de manera equivocada, provocant així situacions violentes. Però si aprofitem la diversitat d'opinions i d'interessos podrem créixer com a persones i també madurar i transformar-nos socialment. Sobretot, si tenim en compte que vivim en una societat on existeixen múltiples relacions, subjectes i inseparables del concepte conflicte. Hem d'entendre, doncs, el conflicte com una oportunitat per aprendre dels demés, de la “saviesa” d'uns i l'“experiència” dels altres.

En aquest sentit, doncs, serà imprescindible l'educació per encarar i resoldre positivament els conflictes i afavorir la convivència. Seran importantíssimes les manifestacions, actituds, comportaments i estratègies per afrontar el conflicte que són

susceptibles de ser educades i apreses. Aquí podem veure el paper fonamental de l'educació en la resolució de conflictes.

En aquest sentit, alguns proposen la mediació escolar com a procés que permet abordar la gran majoria de conflictes que sorgeixen en el dia a dia del centre, especialment quan aquests conflictes es produeixen entre alumnes i no responen a situacions regulades per la normativa. Es vol evitar que la cronificació de petites actuacions negatives acabi portant a veritables conflictes. Les característiques de la mediació —voluntarietat, confidencialitat, compromís— fan que situacions força complexes trobin manera de desencallar i trobar solucions de futur.

Per això, la mediació complementa la gestió de conflictes, com una via paral·lela a la normativa. (Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació 2012, p: 36)

2.2.5. El paper de la mediació en la resolució de conflictes

A Europa, al llarg dels darrers vint-i-cinc anys, l'estudi dels conflictes a l'escola ha estat una qüestió prioritària. Aquest fet ha generat diversos estils de tractament d'aquests conflictes, amb resultats àmpliament efectius.

La mediació com a mètode de resolució de conflictes ha estat utilitzada en l'àmbit escolar, amb resultats encoratjadors en països com França, els Estats Units, l'Argentina i Colòmbia. La conducció pacífica de conflictes es pot aprendre, no és quelcom que tinguem interioritzat de manera innata, i el marc educatiu constitueix un espai idoni per modificar conductes habituals de confrontació.

La mediació és **“un procés de diàleg que es realitza entre les parts implicades, amb la presència d'una tercera persona imparcial que no ha d'influir en la resolució del conflicte, però que facilita l'entesa entre les parts. El poder recau en el diàleg. Això no obstant, i atesa la situació, aquest diàleg no podria tenir lloc sense cap facilitador de la comunicació”**. (Munné, M. i Mac-Crash, P, 2006, p:13)

D'aquesta manera, ens hem de replantejar el paper de l'adult en qualsevol confrontació. Normalment, quan sorgeix un conflicte, l'alumne es dirigeix al mestre per

explicar-li el que ha passat, seguidament el mestre i de manera autoritària pren una decisió per tal de solucionar el conflicte. Des del punt de vista de la mediació escolar, això ha de canviar. Les dues autores ens plantegen un paper diferent de l'adult. Aquest ha de ser el facilitador i el mediador. El diàleg i les decisions les han de prendre les parts implicades, en aquest cas, els dos alumnes que tinguin un conflicte.

Ens plantegen doncs una manera ben diferent de resoldre els conflictes i, per tant, cal un canvi de pensament, d'organització i de planificació. Ens hem de començar a qüestionar l'autoritarisme de l'adult i la percepció que tenim del conflicte. És dir, hem d'aprendre a veure el conflicte com una situació positiva i hem de transmetre als alumnes una manera de fer per tal que ells mateixos siguin capaços de resoldre els seus conflictes a través del diàleg.

“ El procés de mediació es caracteritza perquè és un procés educatiu, voluntari, confidencial, col·laboratiu i amb poder de decisió per a les parts” (Munné, M. i Mac-Crash, P. 2006, p: 17)

Així, la mediació és un procés que s'ha de seguir i que té unes característiques que hem de tenir en compte a l'hora de portar a terme la mediació a les nostres escoles:

- És un procés **educatiu** que posa en joc habilitats, actituds i aptituds múltiples i interdisciplinàries, entre les quals hi ha la capacitat de conducció d'un procés, les habilitats socials, les habilitats i les actituds comunicatives verbals i no verbals, l'actitud negociadora, l'exercici de l'empatia, la creativitat per imaginar solucions vàlides per a totes les parts i la fortalesa per adoptar compromisos i complir-los.
- Les parts acudeixen **voluntàriament** a una mediació escolar i en tot moment poden decidir si volen o no continuar. El mediador també té la possibilitat de deixar la mediació si creu que les parts no hi col·laboren, si es veu sobrepassat pel conflicte o si pensa que pot perdre la imparcialitat.
- La **confidencialitat** és un dret de les parts i un deure per al mediador. Tot el que es diu en el procés de mediació ha de quedar en l'esfera privada de les persones que hi assisteixen. D'aquesta manera, les parts implicades participen i s'obren més ja que no tenen por a ser jutjades i es senten més segures.

- La **col·laboració** de tots els assistents en el procés és un requisit essencial. El procés és esgotador per al mediador i també per a les parts, però la mediació escolar és també divertida i, sens dubte, gratificant. I ho és en la mesura que les parts col·laboren entre si per intentar arribar a un acord útil. Si l'únic que treballa en una mediació i que exercita la seva paciència és el mediador, la mediació no pot funcionar. Per tant, esdevé indispensable la col·laboració de les parts.
- El **poder decisor**i recau en les parts. Aquestes decidiran perquè són elles les que hauran de conviure amb el seu acord. El paper del mediador serà que les parts assumeixin les seves responsabilitats.

El paper del mediador és molt important en tot el procés. Es tracta doncs, d'una persona imparcial que ajuda a les parts a gestionar un conflicte, però no hi està implicat ni se sent influït per la resolució a què arribin les parts.

Per ser mediador no n'hi ha prou de tenir bona voluntat i de ser respectat per les parts. El mediador escolar ha de conèixer el procés de mediació, saber actuar basant-se en l'actitud de neutralitat davant les parts, amb independència del resultat i d'acord amb el coneixement de les seves tècniques i habilitats.

En tot aquest procés, a més de conèixer, tenir i actuar a través d'unes tècniques i habilitats apreses, el mediador també haurà de tenir una actituds imprescindibles. Munné i Mac-Cragh enumeren les següents (Munné, M. i Mac-Crash, P. 2006, p:23) :

- **Humilitat:** El mediador no haurà de dur a terme les accions ni té les responsabilitats del conflicte a les seves mans i, per tant, haurà de ser humil per saber que la seva opinió personal no ha d'interferir en el procés.
- **Imparcialitat:** El mediador ha de treballar per arribar al procés de mediació preparat per a la comprensió i la presa de distància davant les posicions i les necessitats de les parts. Si no es poden comprendre totes les visions que conflueixen en el conflicte, la mediació queda bloquejada.
- **Independència** davant del conflicte: El mediador no ha d'estar implicat en el conflicte ni tenir interessos en cap aspecte de la seva resolució; ha de gaudir

d'una independència que comporti que no forçarà cap acord. En el marc escolar, els acords han de respectar les normes educatives.

- **Paciència:** La situació de conflicte on els adolescents es senten incompresos, comporta estrès i cansament en el mediador. És per això que assenyalen la paciència com un element important per començar una mediació escolar.

Jares, va més enllà i afegeix que a més d'aquestes habilitats més generals, existeixen unes altres habilitats més relacionades amb el procés (Jares, Xesús R. 2001, p:166-168) :

- **Escolta activa:** habilitat d'escoltar a l'altre i comprendre la seva perspectiva.
- **Transmetre esperança i confiança** en les possibilitats d'èxit a les dues parts implicades. En moltes situacions la falta de confiança en les seves pròpies possibilitats o el no donar cap tipus de probabilitat a que es pugui resoldre un conflicte provoca una càrrega que és difícil de moure. Part de la feina del mediador serà evitar aquest estat d'ànim.
- **Replantejar el conflicte.** En un conflicte, normalment, les parts només veuen la seva part de raó i la seva perspectiva del conflicte. Mitjançant aquesta habilitat de replantejament es tracte que les dues parts aconseguixin veure el conflicte de forma global.
- **Crear ambient.** Ambient on les persones puguin expressar-se lliurement i suggerir possibles solucions de conflicte, utilitzant un llenguatge correcte i respectuós i evitant qualsevol tipus d'amenaça.
- **Suggerir,** en cas d'estancament o patiment, possibilitats de resolució de conflicte. El mediador ha de tenir molt clar quan ha d'intervenir, ja que sempre s'ha de mantenir al marge. Fins i tot, abans de suggerir, es més convenient que propiciï situacions en les que les dues parts expressin els seus sentiments de manera oberta per així evitar l'estancament del diàleg.

Un cop estigui interioritzada l'actitud del mediador, es pot començar a conèixer el procés de mediació correctament. Ara bé, cal que primer tinguem molt clars els objectius de la nostre mediació:

- Afavorir i estimular la comunicació entre les parts en conflicte.
- Promoure que les dues parts compreguin el conflicte de forma global i no, solament, des de la seva perspectiva.

- Ajudar a que les dues parts analitzin les causes del conflicte, separant els interessos dels sentiments.
- Afavorir la conversió de les diferències en formes creatives de resolució de conflictes.
- Restablir, sempre que sigui possible, les possibles ferides emocionals que puguin existir entre les parts en conflicte.

Després de veure les habilitats i els objectius del mediador, serà important parlar del procés de mediació, quins són les fases de la mediació escolar a través del mateix autor Xesús R. Jares (Jares, Xesús R. 2001, p:170-179):

FASES	OBJECTIUS	PROCEDIMENTS A UTILITZAR
<p>1. Classificar el procés i començar la construcció d'un ambient de respecte i confiança.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Generar un ambient de respecte i confiança. - Distendre. - Facilitar la comunicació. - Concretar el pla de treball. 	<p><i>Pel que fa el procés:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Confidencialitat. - Llibertat d'expressió. - Garantia de no prendre cap tipus de represàlia pel que es digui. - No agressió. - Evitar realitzar judicis de valors. - Sol·licitar que intentin formular clarament els problemes. - Respectar els torns d'intervenció. - Encarar la mediació amb actitud positiva. <p><i>Pel que fa el rol del mediador:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Imparcialitat. - No jutjar. - Facilitar la comunicació. <p><i>Pel que fa la posada a la pràctica:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Consensuar la forma de mediació. - Decidir el lloc i el temps.
<p>2. Exposició de cada part de la seva visió del conflicte.</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Facilitar el retrobament. - Escoltar l'altre perspectiva. 	<ul style="list-style-type: none"> - Facilitar l'escolta activa. - Controlar les dinàmiques destructives. - Respectar i saber encaixar els silencis.

FASES	OBJECTIUS	PROCEDIMENTS A UTILITZAR
3. Identificar i estructurar el conflicte.	<ul style="list-style-type: none"> - Identificar, per part de les dues parts, l'estructura del conflicte. - Prendre consciència del significat emocional. 	<ul style="list-style-type: none"> - Facilitar que es doni una bona comunicació a través de l'escolta activa. - Comprendre els missatges. El mediador ha d'assegurar-se de que entenguin bé les missatges com les parts del conflicte. <p><i>Com ho ha de fer:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Formulant preguntes, aclarint expressions o dubtes... - Ajudant a separar els fets dels sentiments. - Sintetitzar els arguments de cadascun d'ells. - Seccionar problemes (en cas que n'hi hagi més d'un).
4. Proposar i escollir acords.	<ul style="list-style-type: none"> - Formular propostes de resolució. 	<ul style="list-style-type: none"> - Facilitar a les parts la formació d'idees. - Analitzar-les. - Escollir les que siguin viables i acceptar-les. <p><i>Aspectes de procediment que ha de tenir en compte el mediador:</i></p> <ul style="list-style-type: none"> - Buscar petits acords que generin una atmosfera positiva. - Escriure les diferents propostes en un lloc visible. - Escriure els acords.
6. Avaluació	<ul style="list-style-type: none"> - Donar suport als resultats i al procés de mediació. - Avaluar per aprendre del contingut i del continent. 	<ul style="list-style-type: none"> - Analitzar com ens sentim i com hem vist el procediment. - Contrastar els acords amb el seu grau de compliment. (es poden acordar reunions de control). - Reconèixer la participació de les parts i, si és possible, celebrar els resultats.

2.3. LA GESTIÓ DEL CONFLICTE A L'EDUCACIÓ INFANTIL

L'educació infantil és l'etapa preobligatòria que s'imparteix als infants de 0 a 6 anys. S'organitza d'acord amb els principis d'educació inclusiva i coeducadora. Fa una atenció especial a la diversitat dels infants, a la detecció precoç de les necessitats educatives específiques, a la intervenció en les dificultats de desenvolupament tan bon punt es detecten i a la cooperació estreta entre els centres i les famílies.

S'organitza en dos cicles de tres cursos:

- *primer cicle o primera infància (de 0 a 3 anys).*
- *segon cicle o primer ensenyament (de 3 a 6 anys).*

Segons el Decret 181/2008 DOGC núm. 5216 sobre el currículum del segon cicle d'educació infantil: **“La finalitat de l'educació infantil en els centres és contribuir al desenvolupament emocional i afectiu, físic i motor, social i cognitiu dels infants en col·laboració amb les seves famílies, proporcionant-los un clima i entorn de confiança on se sentin acollits i amb expectatives d'aprenentatge”.**

L'educació infantil afavorirà el desenvolupament de diferents capacitats entorn als diferents eixos:

- Aprendre a ser i actuar d'una manera cada vegada més autònoma.
- Aprendre a pensar i comunicar.
- Aprendre a descobrir i tenir iniciativa.
- Aprendre a conviure i habitar el món.

I es treballa a partir de tres àrees de coneixement i experiència:

- Descoberta d'un mateix i dels altres.
- Descoberta de l'entorn.
- Comunicació i llenguatges.

El currículum dóna molta importància al contacte de l'infant amb el seu entorn. Primer amb la família fins anar-se eixamplant, amb la intenció educativa d'aprendre a viure i a conviure. **“ Els companys i companyes i les persones adultes de l'entorn proper són part essencial d'aquest procés. L'intercanvi amb ells, la comunicació,**

l'empatia i la representació donen informació i ofereixen altres punts de vista que permeten ampliar i ajustar el propi raonament i construir de manera conjunta un coneixement més adaptat al context: aprendre compartint amb els altres". (Decret 181/2008 DOGC núm. 5216)

Es tracta d'una etapa molt important, ja que suposa un contacte més enllà de la família. Aquest entorn li proporcionarà, conjuntament amb la família, la possibilitat de conèixer-se a ell mateix i crear la seva pròpia personalitat. A la vegada, que serà el seu primer contacte amb altres individus, amb una exigència diferent a la familiar. En aquest sentit, serà molt important que aprengui unes normes socials que el facin sentir segur, acceptat i còmode i, per tant, que aprengui a relacionar-se de la millor manera possible amb els altres. La gestió positiva del conflicte ajudarà a aquesta relació, que com hem dit va estretament vinculada al conflicte.

És per això, que considero que és una etapa interessant per treballar el conflicte. Tot i que els estudis no la consideren l'etapa més conflictiva, ja que, sobretot, estudien els alumnes més adolescents on l'índex de conflictes és més elevat, crec que es tracta d'una etapa que intenta proporcionar les bases per una convivència sòlida i positiva. Com hem vist anteriorment, el currículum estableix que en aquesta etapa la intenció educativa és aprendre a viure i a conviure. El quart eix entorn a les capacitats d'aprendre a conviure i habitar el món fa referència a: **“La conscienciació de la pertinença social i comunitària, el respecte de la diversitat, el desenvolupament d'hàbits socials, el funcionament participatiu de la institució escolar, el treball en equip, l'empatia vers els altres, la gestió positiva dels conflictes, el desenvolupament de projectes en comú, etc. Afavoreixen la cohesió social i la formació de persones compromeses i solidàries.** (Decret 181/2008 DOGC núm. 5216)

En la mateixa direcció, l'any 2007 el Departament d'Educació elabora el programa “La convivència en els centres d'Educació Infantil i Primària”, com una eina que pot contribuir a construir, des de l'escola i a l'escola, una societat més democràtica, inclusiva, solidària i justa.

Aquest programa neix per tal d'orientar els centres en l'àmbit de l'educació per a la convivència i presenta una selecció de propostes pedagògiques agrupades en 3 àmbits on en el tercer àmbit podem observar la clara actuació sobre la gestió del conflicte:

I. Àmbit d'identitat : Construir la pròpia identitat: l'educació com a projecte personal

- Educació Emocional.
- La Salut personal.
- L'aventura de la vida.
- La mobilitat segura.

II. Àmbit de relació: Saber relacionar-se: l'educació com a projecte comunitari

- La competència social.
- Les relacions interpersonals i la gestió dels conflictes.
- La mediació escolar.
- L'educació cívicomoral.
- Els valors en joc.
- La inclusió de les famílies i la comunitat.

III. Àmbit de solidaritat: Actuar solidàriament: l'educació com a projecte humà

- El tractament de la informació: aprendre a pensar.
- La identitat i la diversitat per mitjà del paisatge: el programa Explorar Catalunya.
- L'educació en valors i per a la convivència entre els pobles mitjançant els ensenyaments artístics.
- L'educació per a la pau: l'experiència de les escoles associades a la UNESCO.

Aquest programa proposa dos vies de treball entorn les relacions personals i la gestió del conflictes. Per un costat hi ha d'haver un aprenentatge referit als **sentiments i les emocions** i un altre centrada en la **resolució del conflictes**.

Per a l'educació infantil es proposa començar amb un treball sistemàtic sobre els sentiments més habituals entre l'alumnat d'aquesta edat: tristor, por, alegria, ràbia i empipament. Es comença treballant a partir dels personatges dels contes. Les fotografies els dibuixos les notícies i les pel·lícules constitueixen altres materials adients que es poden anar incorporant progressivament. Donat que l'objectiu últim és l'autonomia davant les pròpies vivències, aquestes aviat passen a ser també material d'anàlisi per al grup.

Pel que fa al treball sistemàtic de resolució de conflictes, contempla que es comenci a treballar a partir de primària. Ara bé, també diu que és bo que a l'educació infantil, s'aprofitin els conflictes quotidians i que aquests siguin objecte d'anàlisi. El paper de l'educadora serà seqüenciar la història i donar-los models de resolució adequats. Així, de mica en mica, els infants puguin començar a imaginar idees perquè el conflicte no es torni a repetir en un futur.

Estretament vinculat en aquest treball entorn els sentiments i les emocions i la resolució de conflictes, també es proposa la mediació escolar⁵ per regular els conflictes que es puguin presentar en una aula d'Educació Infantil. Es considera que en les etapes d'infantil i de primària la mediació escolar adopta un caràcter educatiu i preventiu que fa recomanable que tots els nens i nenes desenvolupin les competències necessàries per a l'autogestió dels conflictes. I presenta tres tipus d'actuacions possibles:

- Les activitats de tutoria: són tasques molt senzilles que acostumen a tenir una fase lúdica i dinàmica, una de reflexió i una d'aplicació a noves situacions. El/la mestre/a accepta totes les opinions i evita donar solucions.
- El servei de mediació: és una instància de regulació de conflictes que no substitueix les normes de convivència de l'escola. Actua educativament i preventivament, ja que es fonamenta en la responsabilització i reparació, més que no en la sanció. El servei de mediació pot oferir-se a tots els membres de la comunitat o tan sols a l'alumnat. En el darrer dels casos, són el mateixos alumnes els que fan de mediadors/es.
- El projecte col·lectiu: és un treball cooperatiu que realitzen els/les alumnes d'un grup de cara a millorar algun aspecte del seu entorn immediat.

Així, educativament es comencen a posar les bases per treballar i gestionar el conflicte positivament, ja des de ben petits. I es fa sota el concepte **convivència**, considerat el millor clima per afavorir la gestió positiva dels conflictes. Com hem vist en el programa "La convivència en els centres d'Educació Infantil i Primària" elaborat pel Departament d'Educació (2007), la convivència engloba molts àmbits d'actuació.

⁵ El procés de mediació escolar ha estat explicat amplament a l'apartat anterior de conflictes. Veure pàgina 13.

Veiem tot seguit què comporta un clima de convivència escolar i com s'estan abordant els conflictes escolars.

2.4. LA CONVIVÈNCIA ESCOLAR

2.4.1. La convivència escolar: un bon clima per a la gestió positiva del conflicte

“Conviure significa viure plegats i en bona relació. La convivència, entesa com la necessària relació entre persones basada en xarxes de sentit compartit, demana la formació integral de la persona i es fonamenta en els valors de la pluralitat, la participació democràtica, la inclusió social, la igualtat d'oportunitats, el respecte a la diferència, la gestió positiva de conflictes i la cultura de pau. La convivència comporta una consciència de la pròpia identitat que implica l'acceptació de l'altre i un sentit de pertinença i contribució personal a la societat.”

(Departament d'Educació, 2009 p:17)

És a dir, existeixen tres elements importants i que cal tenir en compte: l'individu, l'acceptació de l'altre i la societat. Són tres elements que no poden existir un sense l'altre. Dins la societat hi ha individus que van creant la seva personalitat per poder viure en societat, ara bé, per poder conviure plegats, hem de ser capaços d'acceptar als altres. Finalment, destacaria un altre element molt important dins aquest entrellat de relacions, que seria la formació. És a dir, l'educació que hauríem de rebre per tal de tenir els valors necessaris per a conviure plegats.

Així, com a individus, com a societat i, més particularment, com a mestre i com a escola de la qual formo part, tenim i tinc la obligació de transmetre aquests valors que m'agradaria definir, molt breument, tot seguit⁶:

PLURALITAT: condició de plural, format per més d'una cosa. Hem de tenir clar que la societat està formada per més d'un individu, i per tant hem d'aprendre a escoltar-nos, respectar-nos i entendre'ns, ja que formem part d'un tot.

⁶ Definicions que he elaborat a través de diferents diccionaris, documents, articles i aportacions de diferents autors que conformen aquest treball.

PARTICIPACIÓ DEMOCRÀTICA: Prendre part d'alguna cosa, on l'elecció és confiada a la majoria. És a dir, com a individus hem de participar en les decisions socials a partir d'una elecció on guanyarà la majoria. Ara bé, això no ens assegurarà estar d'acord amb el resultat i, per tant, tindrem el dret i deure a participar, però també a respectar la decisió de la majoria.

INCLUSIÓ SOCIAL: Acció o efecte d'incloure, posar una cosa dins una altra i comprendre-la en tot o en part. És a dir, dins la societat tot individu hi té cabuda i, un cop a dins, tenim la obligació de comprendre-la en tot o en part.

IGUALTAT D'OPORTUNITATS: Circumstància social en la qual la probabilitat d'èxit personal no està influïda per l'origen social. La igualtat d'oportunitats està destinada a garantir que tots els individus tinguin les mateixes oportunitats de desenvolupar els seus dons i capacitats.

RESPECTE A LA DIFERÈNCIA: Acció de considerar alguna cosa com una cosa que hom ha de tenir en compte sigui o no diferent. Una societat està formada per molts individus que són diferents entre sí (culturalment, ideològicament, originàriament, religiosament...) i és necessari entendre que s'ha de tenir en compte aquesta diferència que forma part de la mateixa societat.

GESTIÓ POSITIVA DEL CONFLICTE: La gestió de conflictes és el conjunt de dinàmiques i processos que permeten una orientació constructiva del conflicte. És a dir, entendre el conflicte com quelcom positiu que ens faci créixer com a individus i com a societat i no com quelcom dolent que s'ha d'ignorar i, més endavant, desemboqui amb quelcom més negatiu, com la violència.

CULTURA DE LA PAU: Conjunt de coneixements relacionats amb la tranquil·litat, la no disputa, la conciliació, la no violència, etc. És a dir, transmetre els coneixements i els valors necessaris per preservar i enriquir la vida de tots els individus que formen la societat i que, en definitiva han i acaben construït aquesta mateixa societat.

Santos Guerra, ens parla d'un seguit d'accions per tal d'aconseguir un ambient de convivència escolar. Per aquest autor, per tenir centres educatius convivencials, s'han d'abordar els següents reptes i necessitats (Santos Guerra, M. , 2003) :

- La creació de grups i cultius de relacions interpersonals, les característiques de les quals han de ser:
 - Reciprocitat: relacions bidireccionals que suposa el trencament amb els rols tradicionals de mestre que ensenya i alumne que aprèn.
 - Horitzontalitat: fa referència a l'equilibri de poder, ja que el diàleg només és possible entre iguals.
 - Empatia: suposa confiança i seguretat amb un mateix per des d'aquí col·locar-se al lloc de l'altre.

En aquestes relacions el paper de l'educador serà importantíssim: coordinador d'experiències i potenciador de l'autogestió del grup i de les tècniques de relacions grupals.

- La necessitat de la disciplina democràtica, i amb ella les normes de la classe i del centre, i la gestió democràtica. Aquesta disciplina democràtica busca:
 - La cohesió i la integració.
 - La confiança.
 - L'autoestima positiva.
 - L'autonomia i l'emancipació.
 - L'empatia.
 - El cultiu de les bones relacions interpersonals.
 - L'aprenentatge cooperatiu.
- Consensuar programes específics de resolució de conflictes, en els que, a més de l'aprenentatge de les estratègies i habilitats de resolució, tinguin un paper destacat l'educació afectiva i l'educació per a la pau i els drets humans.
- Impulsar una cultura de pau que impregni tots els elements del centre.

Com a membres de la societat, tenim l'obligació d'aprendre i transmetre aquests valors, però com a mestre crec que l'escola és un mitjà de transmissió de cultura i valors imprescindible. Així, a les escoles el Reglament de Règim Intern ha de ser l'encarregat de regular la convivència i sancionar les conductes d'aquells individus que no respectin les normes de convivència. Com a escola, doncs, hem d'educar i, a través de la

participació de tots, prendre els acords necessaris segons el context i la tipologia de membres que conformen una comunitat educativa, per tal d'establir les normes de convivència d'un centre. Un cop pactades s'han de respectar per tal de tendir a un bon model de convivència. D'aquesta manera, també podrem donar les pautes necessàries per a una convivència més gran, la social.

Ara bé, “ **No es produeixen avenços notables perquè sovint s'apliquen solucions simples a una problemàtica complexa.** La problemàtica de la convivència escolar requereix un abordatge holístic, del conjunt de la comunitat educativa, amb diverses fonts d'intervenció que es despleguen d'una manera simultània i coordinada, en els quals els diversos actors, assumeixen tasques i responsabilitats complementàries, en el marc d'un projecte col·lectiu. Cal avançar cap a un abordatge integral de la convivència escolar” (Teixidó i GROC. 2008. p:7)

Una de les millors formes de millorar la convivència és augmentar i enriquir la participació de tots els membres de la comunitat educativa. “**la norma que és consensuada per tots i neix de l'acord es compleix i es valora**”. (Santos Guerra, M. 2003)

Intentar pal·liar els estats de conflictivitat en l'àmbit educatiu, suposa abordar l'incident, la problemàtica, el clima d'aula o centre des de diferents àmbits d'actuació. En les últimes dècades l'atenció per resoldre els problemes de relació dintre el marc escolar està posant èmfasi en l'ensenyament d'habilitats socials, estratègies per resoldre conflictes, autocontrol i autoimatge. Així, hem passat de veure el problema des d'una perspectiva individual i de desenvolupament personal a abordar el tema des d'una vessant més social. Sobretot, es parla d'una **convivència escolar** i, d'aquesta, com un valor en si mateix de la institució. En aquest sentit es proposen diferents àmbits d'actuació (Fernández, I., 1998, p:80-83) :

1. **Conscienciació.** Denominarà aquest nivell com “pensar junts” amb dos propostes clares d'actuació: Recollida objectiva de dades, registre d'incidents, inventari d'on s'ha d'intervenir. Proposta de creació de normes de forma compartida. Creació d'un ambient de responsabilitat comú per afavorir el clima escolar positiu.

2. **Aproximació curricular.** Suposa incloure de forma intencionada dins del Projecte Curricular i Programacions d'àrees els temes relacionats amb el desenvolupament socio-personal. És a dir, explicitar el currículum ocult.
3. **Atenció individualitzada.** En la majoria d'escoles aquesta atenció està dirigida a pal·liar el fracàs escolar i no a millorar les habilitats socials a alumnes desafavorits. En aquest sentit, proposa l'atenció d'alumnes a través de psicoterapeutes que ajudin i guiïn als alumnes amb greus dificultats de comportament en el medi escolar. A la vegada, considera que molts del comportaments són deguts a l'entorn familiar. Per aquest motiu, també proposa la intervenció d'agents socials (assistents socials i educadors de carrer) que poden complementar la tasca educativa d'un claustre de professors a l'atendre les necessitats socials i familiars dels alumnes, i poder-los donar respostes als seus problemes, ja que l'escola no pot ni ha de suplir aquestes necessitats.
4. **Participació.** Considera important crear activitats de cooperació entre tots els membres de la comunitat educativa on els protagonistes són els mateixos alumnes. D'aquesta manera, es crea un sentiment de pertinença, de responsabilitat i d'identitat personal i social.
5. **Organització.** L'autora suggereix que cap dels àmbits anteriors pot funcionar si no existeix una organització escolar que vertebrï i admeti que es donin canvis, s'afavoreixin moments de trobada, s'impulsi una revisió de les maneres d'actuar, etc.

En resum, proposa un mètode de **convivència** on han d'intervenir tots, ja que no aconseguirem res actuant de manera individual, sinó que tots els membres de la comunitat educativa han de ser participants en les actuacions positives que ajudaran a millorar el clima escolar.

En aquest sentit, el Departament d'Educació, durant el 4t Congrés, al juny del 2009, sobre "Educació i entorn" elaboren el "Projecte de Convivència i Èxit Educatiu", per tal d'impulsar els valors específics de la convivència en l'àmbit educatiu i social del nostre país. En el document es fa explícita la necessitat de la seva creació, però també l'oportunitat de fer-ho possible, ja que amb anterioritat s'han anat elaborant els documents legals necessaris:

La Llei Orgànica d'Educació de 2/2006 de 3 de maig, estableix a l'article 121 apartat 2n., l'obligatorietat que tots els centres elaborin un Pla de Convivència i l'incloguin dins el Projecte educatiu de centre.

D'altra banda el decret 279/2006, de 4 de juliol, sobre drets i deures de l'alumnat i regulació de la convivència en els centres educatius no universitaris de Catalunya, reforça el caràcter educatiu que han de tenir els processos i les accions que s'emprenquin, tant per prevenir com per corregir conductes inadequades, amb la finalitat de satisfer el dret al desenvolupament personal i el deure d'aprendre i mantenir actituds de responsabilitat per a resoldre conflictes de convivència.

Els decrets 142/2007 i 143/2007 de 26 de juny (DOGC núm. 4915), d'ordenació dels ensenyaments d'educació infantil i primària i de secundària obligatòria, estableixen que cada centre en el projecte educatiu especificarà els principis bàsics per al desenvolupament curricular i el tractament transversal en les diverses matèries dels objectius de l'educació per la ciutadania i els drets humans. El projecte educatiu establirà els principis per a l'elaboració del projecte de convivència. Així mateix els decrets esmentats assenyalen com a competències bàsiques i per tant com a part del currículum obligatori: la competència comunicativa, la competència d'autonomia i iniciativa personal i la competència social i ciutadana .

Cal veure, doncs, què és un Projecte de Convivència i què cal saber i què comporta com a membres de la comunitat educativa l'elaboració d'aquest.

2.4.2. El Projecte de Convivència.

“El Projecte de Convivència és el document que engloba el conjunt d'accions encaminades a la millora de la convivència en el centre educatiu i, per tant, recull les intervencions que el centre docent desenvolupa per tal de capacitar tot l'alumnat i la resta de la comunitat educativa per a la convivència i la gestió positiva de conflictes”. (Departament d'Educació, 2009 p:18)

Els **objectius generals** del qual són (Departament d'Educació, 2009 p:19):

- Elaborar un projecte global amb la participació de tota la comunitat educativa per tal de gestionar i orientar les actuacions i els processos.
- Potenciar l'equitat educativa i el respecte a la diversitat.
- Ajudar a cada alumne/a a relacionar-se amb ell mateix, amb els altres i amb el món.
- Promoure la implicació i el compromís de tots els agents educatius en la millora de la convivència en el centre i l'entorn.
- Garantir una aplicació ferma i flexible de les normes.
- Fomentar la cultura de mediació com a eina bàsica en la gestió del conflicte.
- Contribuir a una cultura de la pau i la no violència, juntament amb els valors que fan possible preservar i enriquir la vida de totes les persones.

Ortega i Rey donen pautes, recursos i estratègies organitzatives per dissenyar, desenvolupar i avaluar un projecte de millora de la convivència, amb l'objectiu d'aprendre a resoldre pacífica, dialogada i democràticament els conflictes i prevenir els fenòmens de violència (Ortega, R i Rey, R, 2003, p:31-41):

1. **Anàlisi del context i avaluació prèvia de necessitats.** Abans d'actuar, consideren necessari conèixer les característiques socials, culturals i psicològiques. Es tracta d'explorar, per disposar d'informació objectiva, les condicions econòmiques i culturals de la població amb la que es treballa, però també, aprofundint amb la lectura psicològica. És a dir, com les condicions de vida han influït en els escolars i les seves famílies. A la vegada, serà important explorar les relacions entre el centre educatiu i les famílies i societat. Finalment, cal analitzar i explorar la conflictivitat escolar.
2. **Comprendre la situació i prioritzar la intervenció.** Un cop recollida la informació cal analitzar-la i intervenir. Segons la seva naturalesa es proposen mesures generals, de caràcter preventiu, per processos més globals i mesures més específiques quan és de caràcter urgent i cal eliminar el problema. Així, primer de tot, serà important que tot l'equip conegui els resultats obtinguts de l'anàlisi i es faci un debat i, seguidament, actuar de manera lògica i prioritzant les actuacions. En tot moment, la formació permanent del professorat serà transcendental per afrontar el conflicte.

3. **Planificació i disseny de les accions que s'han de portar a terme.** Es proposen tres línies programàtiques de prevenció i un conjunt d'estratègies concretes per a la intervenció directa:

- Programa de gestió democràtica de la convivència, per afrontar la vida en comú. Serà important: establir canals d'informació on estiguin involucrats els docents i els alumnes, potenciar la participació de tots en les activitats on cadascú es senti protagonista i responsables d'algun aspecte, es basarà en la presa de decisions per consens i en el compliment d'acords, serà necessari la revisió dels processos, s'establiran normes clares i consensuades, es buscarà la coherència entre les activitats instructives i els objectius que s'han d'aconseguir, procurant que l'alumnat vegi amb claredat les conseqüències del que té que fer i els desavantatges de la falta d'implicació, etc.
- Programa de treball en grup cooperatiu, pels processos instructius. El treball cooperatiu permet: que els alumnes siguin conscients que els resultats obtinguts conjuntament són més rics que els que es poden aconseguir individualment, que coneguin diferents punts de vista i aprenguin a defensar-los, però també aprenguin a tenir en compte els dels demés, que els alumnes aprenguin a valorar-se i augmenti la seva autoestima i motivació personal, que millori el seu pensament crític, que vegin la necessitat de millorar les seves relacions amb els altres alumnes, sempre hi quan vegin aquest tracta de respecte mutu entre professors i família, etc.
- Programa d'educació en sentiments, emocions i valors, per la formació social i moral dels escolars. Es tracta d'aconseguir que l'alumnat percebi que l'educació no és només la instrucció, que aprenguin a expressar les seves emocions, a prendre consciència dels seus sentiments i assumir actituds de respecte cap a les emocions dels altres, que es desenvolupi l'empatia, etc.

No és necessari desenvolupar les tres línies i és important que cada equip docent pensi en modificar aspectes de la convivència, que pensi quines són les seves pròpies finalitats i desenvolupi les seves pròpies accions, sense oblidar que la vida en comú requereix treball, temps, espai i implicació personal.

4. **El desenvolupament de les activitats i la seqüenciació de les mateixes.** Una vegada escollida la línia d'actuació, s'han de dissenyar les activitats abans de portar a terme la implantació del programa. Una vegada dissenyades i seqüenciades es posaran en comú i s'especificaran els encarregats de portar-les a terme (professor qualsevol, tutor, especialista..). Serà important la posada en comú per detectar algun problema en la seqüenciació. A meitat del camí serà necessari revisar les activitats i si cal modificar-les juntament amb els objectius.
5. **Avaluar com a procés de reflexió crítica que estimuli el progrés.** El que es fa de forma conscient i planificat ha de ser avaluat de manera crítica i amb projecte de futur. La intervenció ha de sotmetre's a un procés de control. Serà important avaluar les activitats, els objectius i les percepcions. Una eina interessant, serà un qüestionari final, que pot estar contrastat amb un qüestionari inicial. Així, es pot contrastar el que pensaven els docents, alumnes i familiars abans del procés i què pensen després. En definitiva, l'avaluació ens permetrà conèixer l'impacte del programa, el que ha anat millor o pitjor, el que s'ha de mantenir o canviar, etc.
6. **Elaboració d'un informe o publicació de l'experiència.** Es tracta de recollir els resultats de l'avaluació, altres possibles incidències i possibles propostes de millora. D'aquesta manera, es facilita una futura intervenció.

Totes aquestes aportacions també es veuen reflectides en l'elaboració per part del Departament d'Ensenyament (2012) del seu document "Projecte de Convivència i Èxit Educatiu" en els seus principis d'actuació:

- **La participació i la corresponsabilització de la comunitat educativa i dels agents educatius de l'entorn** per tal d'aconseguir una actuació compartida i coherent, eficaç i eficient, fonamentada en una cultura dialògica i intercultural, basada en l'acord i la norma i concretada amb fermesa, rigor i afecte.
- **Actuació global i integral** perquè amb mesures parcel·lades no s'aconsegueix un clima necessari per a la de convivència. Cal un plantejament integral i coordinat de tota la comunitat educativa amb una organització que gestioni, articuli i doni sentit a les actuacions i als processos.

- **La descentralització** perquè cal que les decisions siguin adequades i contextualitzades. Un projecte de convivència ha de ser fruit d'un procés d'aprenentatge col·lectiu dels agents d'un territori concret.
- **La normalitat**, per tal d'adoptar, sempre que sigui possible, les propostes més clares, més properes i més integradores.
- **La millora constant de les actuacions**, per tal de donar una resposta ajustada a les necessitats més greus i més urgents i establir els instruments i els indicadors que permetin anar ajustant les estratègies, les actuacions i els recursos a la consecució dels objectius.

2.4.2.1. Aspectes que ha de considerar un Projecte de Convivència

NIVELLS D'ACTUACIÓ

El plantejament global i integral que proposa el Departament d'Ensenyament en el seu "Projecte de Convivència i Èxit Escolar" comporta abordar el projecte de convivència des dels següents **nivells** :

A- Valors i actituds

Contribuir que tot l'alumnat sigui competent en la relació amb si mateix, amb els altres i amb el món per tal d'aconseguir l'èxit acadèmic, personal, social i laboral.

B- Resolució de conflictes

Quan es produeixen situacions que atempten la convivència calen mecanismes d'actuació. D'acord amb un model integrat de resolució dels conflictes, entenem que per abordar les diferents situacions en què es poden trobar els centres calen orientacions i protocols per recuperar la relació entre les parts, reparar-ne els danys i aportar resolucions positives a aquestes situacions.

C- Marc organitzatiu

No és possible la convivència si no tenim una organització que gestioni, articuli i doni sentit a les actuacions i als processos. L'organització afavoreix o dificulta el clima de convivència.

NIVELL INTERVENCIÓ I	NIVELL INTERVENCIÓ II	NIVELL INTERVENCIÓ III
Valors i actituds	Resolució de conflictes	Organització Escolar
- Acollida - Coeducació - Competència Social - Comunicació - Educació emocional - Educació per a la pau - Inclusió - Mediació - Símbols identitaris	- Absentisme - Conflictes lleus - Conflictes greus	- Estructura i gestió de recursos - Participació - Norma

Per tant, un projecte de convivència ha de preveure actuacions sobre aspectes organitzatius dels centres. En aquest sentit, és imprescindible que el Projecte de Convivència sigui un document *viu*, interrelacionat i coherent amb la resta de documents de centre.

ÀMBITS D'ACTUACIÓ

Un plantejament global de la convivència necessita d'una acció coordinada i coherent entre tots els agents educatius que intervenen en els diferents espais i temps dels nostres alumnes. És per això que entenem que el projecte de convivència ha de plantejar-se des de tres àmbits d'intervenció:

- Aula
- Centre
- Entorn

Cal la continuïtat i coherència educativa en les diferents accions que es desenvolupin en els tres àmbits per donar respostes globals i garantir l'èxit.

Per això, cal veure quin entorn social hi ha. Seguidament, hi ha d'haver un treball a nivell d'escola. Tenir clar què, com i quan es vol treballar i crear un document base consensuat per tots. I per acabar, hi ha d'haver una intervenció a l'aula.

3. MARC METODOLÒGIC

Aquest treball vol donar resposta a una problemàtica cada vegada més habitual en l'entorn escolar. Tot i que la majoria d'estudis es centren en l'etapa de secundària, aquest treball té la intenció d'explicar què és el conflicte i quina és la millor manera per treballar-lo i gestionar-lo positivament des d'una aula d'Educació Infantil, a través d'una proposta pedagògica. Per tant, l'objecte d'estudi d'aquest treball seran els alumnes de l'aula de P4 d'Educació Infantil i els conflictes que sorgeixen entre ells, però abans caldrà fonamentar-lo amb unes teories clares.

Per això, per tal d'elaborar la proposta pedagògica, primer m'he centrat en la part més teòrica. Fonamentar teòricament el treball a partir de diferents autors, investigacions i documents amb la intenció de donar més veracitat i utilitat a la meua proposta educativa. La recerca ha estat realitzada a través de llibres, la majoria extrets de la biblioteca, però també amb la utilització d'Internet. Aquest mitjà m'ha facilitat molt la feina, ja que he pogut obtenir molts documents del departament i articles i investigacions de diferents autors, sense necessitat de desplaçar-me i poder compaginar millor l'elaboració d'aquest treball amb la meua tasca de mestra en una escola.

Un cop establerts els fonaments del treball a través de la recerca bibliogràfica, he realitzat un estudi de l'entorn concret on es fa la proposta, l'Escola Sant Iscle de Vidreres. Per tal de poder-ho fer, he realitzat un anàlisi de:

- **El poble** per tal de veure quin tipus de població hi ha, quina influència pot tenir aquesta en el tipus de conflictes que puguin sorgir i la millor manera d'actuar-hi. Les dades han estat recollides a través de l'Idescat⁷.
- **L'escola**, de la seva organització i, sobretot, de les actuacions que es realitzen entorn de la millora de la convivència i la gestió dels conflictes. Informació obtinguda a partir dels documents interns del centre.
- **L'aula** per veure quin tipus d'alumnes participen en les activitats, quins són els conflictes més habituals, quan es produeixen aquests i com s'afronten

⁷ Institut d'Estadística de Catalunya: l'òrgan estadístic de la Generalitat de Catalunya que es responsabilitza de les funcions de planificació, normalització, coordinació i gestió del Sistema estadístic de Catalunya.

habitualment. Dades que han estat obtingudes a partir de la meva observació com a mestra, tan a les hores del pati com a la vida diària dins de l'aula.

Finalment, he fet una proposta pedagògica que consta de diferents activitats totes elles encaminades a un aprenentatge de les emocions i sentiments i a una resolució positiva dels conflictes. Les activitats són un recull de propostes realitzades per “Tot pensant. Recursos per a l'educació Infantil” de Irene de Puig i Angèlica Sàtiro i “Sentir i pensar. Dinàmiques i activitats” de l'editorial cruïlla. Però també hi ha activitats recollides fruit de l'experiència pròpia i d'altres mestres.

La metodologia⁸ utilitzada per dur a terme la programació de les activitats es basa en els criteris metodològics que promou la concepció constructivista. On el paper del mestra serà de guia en els aprenentatges i mediador de conflictes. Pel que fa les estratègies metodològiques, seran molt variades en funció de la tasca i les activitats (gran grup, individual, petit grup, etc.).

⁸ Veure la metodologia de la proposta. Pàgina 59.

4. ANÀLISI CONTEXT, ESCOLA I AULA.

La meva intenció a l'hora d'elaborar aquest apartat és situar al lector d'aquest treball en un context concret. Es tracta de conèixer la realitat on es porta a terme la meva acció.

A simple vista poden semblar un seguit de dades sense sentit, però és important a l'hora de realitzar una acció, ja que depenent del context es poden realitzar unes actuacions o unes altres.

Primerament doncs, és important conèixer el poble i el tipus de població, observar el tipus d'escola, els objectius que es planteja i els projectes que vol treballar i anar reduint el radi d'acció fins a descobrir què podem observar en una aula concreta, quin tipus d'alumnes en formen part, quin tipus de relacions s'hi estableixen, etc.

a. EL POBLE DE VIDRERES

Població: 7661
Superfície (km ²): 48
Densitat de població: 159.4 (hab /km2)
Comarca: La Selva

Font Idescat 2011

El municipi de Vidreres es troba a la comarca de La Selva. Actualment el nombre d'habitants és de 7.661, dels quals 3.967 són homes i 3.694 són dones.

Es tracta d'una població poc envellida, la major part de la població es troba entre els 15 i els 64 anys.

GRUP D'EDAT		HOMES	DONES
<i>0 a 14 anys</i>	1356	750	606
<i>15 a 64 anys</i>	5167	2704	2463
<i>64 a 84 anys</i>	1300	480	523
<i>Més de 84 anys</i>	135	33	102

Font: Idescat 2011.

Els habitants que formen part del municipi, són majoritàriament nascuts a Catalunya. Podem observar un nombre baix de persones immigrants en el conjunt de la població.

LLOC DE NAIXEMENT	
CATALUNYA	5246
RESTA DE L'ESTAT	1264
ESTRANGER	1151

Font: Idescat 2011.

D'aquesta població estrangera no existeix un desglossament per país de procedència, però si podem obtenir dades de la immigració exterior segons el lloc de procedència del 2010. Segons aquestes, la major part de població immigrada procedeix de fora de la Unió Europea.

IMMIGRACIÓ EXTERIOR. (per lloc procedència 2010)	
UE	22
RESTA DEL MÓN	69
TOTAL	91

Font Idescat 2010

Del total de població del municipi de Vidreres, un percentatge molt baix ha cursat estudis universitaris, però més de la meitat sí ha cursat estudis de segon grau. Val a dir, que les dades són de l'any 2001 i, per tant, una mica esbiaixades de la realitat.

NIVELL INSTRUCCIÓ (població de 10 anys i més)	
SENSE TITULACIÓ	643
ESTUDIS PRIMER GRAU	1170
ESTUDIS SEGON GRAU	2297
ESTUDIS UNIVERSITARIS	361
TOTAL	4471

Fonts: Idescat. Cens de població 2001.

Segons, els percentatges de població ocupada de 16 anys i més, la seva població es dedica bàsicament als serveis i a la indústria. En el poble hi trobem dues fàbriques importants ATO i Puratos.

SEXE	AGRICULTURA	INDÚSTRIA	CONSTRUCCIÓ	SERVEIS	TOTAL
HOME	48	381	279	590	1298
DONA	9	228	26	604	867
TOTAL	57	609	305	1194	2165

Font: Idescat, a partir del Cens de població i habitatges de l'INE. Any 2001

Pel que fa els serveis que ofereix el poble, hi trobem: Un centre públic d'educació secundària i batxillerat, dos centres públics d'educació infantil i primària, una llar d'infants municipal, un centre cívic municipal on s'imparteixen diferents activitats per a totes les edats a més de formació a adults, una escola de música municipal, una biblioteca pública i instal·lacions esportives i culturals.

b. ESCOLA SANT ISCLE

Al municipi de Vidreres hi ha dues escoles públiques, L'Escola Sant Iscle, on es fonamenta aquest treball, i l'Escola Salvador Espriu.

L'Escola Sant Iscle és una escola que disposa de dos edificis, un per Educació Infantil, i un altre que juntament amb el mòdul, és on hi ha instal·lada l'Educació Primària⁹.

L'edifici d'Educació Infantil disposa de 5 aules on hi treballen els alumnes de P-3 i P-4 amb grups A i B i un grup de P-5, ja que, per falta d'espai, l'altre grup de 5 anys té la seva aula a l'edifici de Primària, però el pati que fan servir és el del Parvulari.

⁹ Les dades que recull aquest treball sobre l'Escola Sant Iscle estan recollides durant el curs 2010-2011, en el moment de l'elaboració de la proposta. D'aquesta manera, actualment, poden ser una mica diferents fruit dels canvis propis de l'organització de l'escola.

L'edifici d'Educació Primària disposa de 13 aules, 10 d'elles destinades a cinc dels nivells d'Educació Primària (tots dobles) i una aula per a un grup de P-5. A més hi ha una aula destinada a música/audiovisuals i una a informàtica.

La sala de professors, aquest curs és utilitzada com a tal. Continuem sense biblioteca. Cal recordar que per manca d'espai tenim partit el menjador fent servir una part com a aula d'Educació Física i Psicomotricitat.

Al mòdul hi ha els dos cursos de primer, l'aula d'Educació Especial, l'Aula d'Acollida i l'aula d'Audició i Llenguatge. També hi ha una aula més petita per poder fer suports i desdoblaments.

Les aules que queden buides dins l'horari lectiu s'utilitzen per fer suports i desdoblaments de grups.

A l'aula d'acollida, a més de les activitats específiques d'aula s'hi realitzen activitats de ciències, d' "english day" i d'informàtica.

Actualment, l'escola és de dues línies i té un total de 449 alumnes matriculats.

Educació Infantil

P-3 A :25 alumnes
P-3 B :26 alumnes
P-4 A :25 alumnes
P-4 B :26 alumnes
P-5 A :26 alumnes
P-5 B :25 alumnes

Educació Primària

1r A :25 alumnes
1r B :25 alumnes
2n A :25 alumnes
2n B : 25 alumnes
3r A :25 alumnes
3r B :25 alumnes
4t A :25 alumnes
4t B: 25 alumnes
5è A :25 alumnes
5è B :25 alumnes
6è A :22 alumnes
6è B :24 alumnes

El Claustre de professors està format per 33 professors, 6 dels quals són tutors d'educació infantil, 2 són mestres de suport d'educació infantil, 12 són tutors d'educació primària, 1 mestre de suport d'educació primària, 2 mestres d'educació

especial, 1 mestre d'audició i llenguatge, 1 mestre de música, 2 mestres d'educació física, 2 mestres d'anglès, 1 mestre religió (½ jornada) i l'equip directiu.

La majoria d'alumnes que trobem al centre són nascuts a Vidreres. Durant els últims anys el percentatge d'immigrants ha anat disminuint. Bona part de l'alumnat utilitza el català com a llengua vehicular, però sí trobem una petita part que sempre ho fa en castellà.

En referència a la part més pràctica d'aquest treball, considero interessant observar alguns dels trets d'identitat¹⁰ de l'escola, com també els objectius¹¹ específics recollits en el Projecte Educatiu de Centre (PEC) que fan més referència a la resolució de conflictes i l'afavoriment d'un clima de convivència. D'aquesta manera, sabrem de quin tipus d'escola estem parlant i podrem observar les actuacions que es porten a terme sobre convivència escolar.

TRETS D'IDENTITAT:

- **Respectem el pluralisme i els valors democràtics**

L'escola és políticament neutral i fomenta l'esperit crític i els principis democràtics de convivència. Estimulem les actituds solidàries, de respecte, de diàleg i de responsabilitat.

Eduquem en la igualtat, sense discriminació per raó de sexe i superant els papers tradicionals atribuïts a l'home o a la dona. A l'escola respectem tots els models de família.

OBJECTIUS

- **Conèixer, valorar i aplicar els valors i les normes de convivència** per a ser un ciutadà o ciutadana lliure capaç de prendre compromisos individuals i col·lectius, respectar els drets humans i acceptar el pluralisme propi d'una societat democràtica.

¹⁰ Veure annex 2 per veure tots els trets d'identitat

¹¹ Veure annex 2 per veure tots els objectius d'escola

- **Adquirir habilitats per mantenir i millorar el clima de convivència**, i per a prevenir i resoldre conflictes de manera pacífica tant en l'àmbit familiar com en l'àmbit escolar i social.
- **Desenvolupar les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat** i en la manera de relacionar-se amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol mena i als estereotips sexistes.
- **Aplicar, en contextos diversos, els diferents coneixements adquirits** i els recursos propis, a fi de resoldre de manera creativa problemes, situacions personals i necessitats de la vida quotidiana.

Pel que fa la **Convivència** escolar, el Pla Anual de Centre recull les següents actuacions i objectius pel curs 2009/2010:

- La integració de continguts vinculats a coeducació, ciutadania, convivència educació ambiental, salut, comunicació audiovisual, accés a la informació i gust per la lectura.
- Seguir amb l'elaboració del Projecte de Convivència.
- Dur a la pràctica el Projecte Filosofia 3-18 amb assessorament al centre.

A la vegada, a nivell d'escola s'han dut a terme i està previst fer diferents cursos i assessoraments vinculats al **Pla de Convivència** d'escola:

- **Assessorament Filosofia 3/18** (2009-10) Formadora: Irene de Puig
Formar el pensament crític, mitjançant el desenvolupament les habilitats lògiques, de recerca i d'organització de la informació per tal que els infants pensin millor per ells mateixos des d'una perspectiva democràtica.
- **Curs de resolució de conflictes** (2010-11)

Educar la convivència, basant-la en el diàleg, la cooperació i la responsabilitat de cada persona en el manteniment d'un clima pacífic.

- **Curs d'intel·ligència emocional (2011-12)**

Integrar les diferents dimensions humanes: emoció, cognició, fisiologia i conducta. Es pretén obrir processos de construcció personal i proporcionar estratègies per a avançar des de la pròpia singularitat.

Observant els trets d'identitat de l'escola i els seus objectius, podem observar la importància que pren a les escoles la convivència i les diferents accions que s'hi porten a terme per tal de millorar-la. A la vegada, durant els darrers anys s'han anat realitzant diferents cursos per tal d'ajudar en l'elaboració d'un document comú, el Projecte de Convivència de la pròpia escola, com també per millorar la pròpia pràctica com a mestre.

En el treball que m'ocupa he intentat anar concretitzant per realitzar una proposta destinada a una aula d'Educació Infantil. Així, el meu propòsit no és deixar de banda tot un treball realitzat a nivell d'escola, sinó centrar-me en les dades que són més útils per a la meva proposta concreta. Per això, en el desenvolupament d'aquest apartat només citaré les dades recollides a l'Educació Infantil i més concretament aquelles que fan referència als conflictes entre alumnes.

Podem dividir les actuacions que es realitzen a l'Educació Infantil en dos apartats:

- Actuacions a nivell d'escola: Elaboració del Projecte de Convivència.

Pel que fa les actuacions a nivell d'escola, com ja he comentat a l'apartat anterior, l'Escola Sant Iscle està elaborant el Projecte de Convivència. L'equip directiu és l'encarregat d'anar dinamitzant el treball i recollir les dades i aportacions tot seguint les directrius marcades pel Departament.

Així, una vegada al mes el claustre de mestres es reuneix per tal de continuar amb el treball. Primer, es marca l'objecte de treball del dia i per cicles es comença el treball. D'aquesta manera, aconseguim fer una gradació per edats i cicles dels conflictes més comuns i també de les seves actuacions. Un cop realitzades les aportacions, es fa una posada en comú de les dades recollides i es continua amb el treball.

Tot seguit, podrem observar els conflictes entre iguals més comuns i les propostes d'actuacions proposades per les mestres d'Educació Infantil:

PROJECTE DE CONVIVÈNCIA

ESCOLA ST. ISCLE

CURS 2009-10

La formació de la persona es basa en tres àmbits principals:

- 1- Projecte personal: construir la pròpia identitat (PP)
- 2- Projecte comunitari: saber relacionar-se (PC)
- 3- Projecte humà: actuar solidàriament (PH)

CONFLICTES ENTRE ALUMNES	PROPOSTES D'ACTUACIONS A L'AULA PER EVITAR EL CONFLICTE	ÀMBIT
Distorsions a l'aula	<ul style="list-style-type: none">- Separació del nen/a que distorsiona per fer-lo reflexionar (racó de pensar).- Posar la situació en comú davant tot el grup per trobar diferents solucions (assemblees).- Compensar les actituds positives i "castigar" les negatives. Es pot fer mitjançant un sistema de posar gomets al costat del nom del nen.- Setmanalment un secretari fa la funció de vigilant. Durant aquest període anota totes les situacions molestes. A continuació un dia concret es posa en comú, es reflexiona i es posa en comú les diferents solucions.	

	<ul style="list-style-type: none"> - Potenciar sempre l'actitud positiva, el bon comportament, el respecte pel torn de paraula, etc. - Presentar una nina amb diferents bústies (infantil). Aquesta nina serà la vigilant, i els arribaran cartes de part de la nina amb els comportaments o actituds negatives que ha vist. A partir d'aquestes cartes es farà reflexionar al nen/a i també a tot el grup classe. 	
Rebuig entre ells (aïllen, ridiculitzen, caps de turc...)	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar l'empatia. Fer-los posar al lloc de l'altre. - Treballar a través de contes, d'habilitats socials, educació emocional. - Vigilar a l'hora de posar etiquetes als nens, que sovint acaben repetint ells. 	
Bulling	<ul style="list-style-type: none"> - A través dels aspectes anteriors treballats, podem evitar arribar a aquests extrems i evitar el bulling. 	
Rivalitats: escola (notes, deures, futbol, roba, etc.) casa (entre famílies)	<ul style="list-style-type: none"> - Treure la importància a aquestes actuacions. Fer veure que tots sabem fer les coses bé, però diferents, que un dia guanya un i un dia l'altre, que un serà molt bo amb matemàtiques, però li costarà la llengua, etc. 	
Respostes agressives (de vegades es per el consell dels pares)	<ul style="list-style-type: none"> - Treballar també a partir d'assemblees i buscar junts altres possibilitats. - Anar potenciant actituds més positives. - Anar frenant aquestes actituds. Calmar-lo, detectar el moment o situació en què explota, reconduir les seves actituds, etc.. 	

Provocacions	<ul style="list-style-type: none">- (treballar també assemblees, contes habilitats socials, racó de pensar, etc..)- Treballar que aprenguin a valorar-se a ells mateixos i que treguin importància a les crítiques o provocacions. Exemple: El teu dibuix és molt lleig. Doncs aprendre a valorar la teva feina i deixar de banda aquestes provocacions.	
Amenaces (dins i fora del recinte escolar)		
Agressions verbals, burles	<ul style="list-style-type: none">- Treballar paraules boniques i rebutjar les negatives i agressions verbals. Per exemple treballar el bon dia acompanyat d'un adjectiu positiu. Bon dia Guapo, bon dia princesa, etc..- Treballar l'empatia en gran grup. Posar-lo davant la pissarra i plantejar situacions i valorar com se sent.	
Agressions físiques	<ul style="list-style-type: none">- Separar, deixar que l'agressor es calmi i seguidament tenir una conversa més raonada. Deixar que tothom exposi els fets i mirar de buscar una solució o una pauta d'actuació amb tot el grup davant les agressions físiques.	
Menyspreus	<ul style="list-style-type: none">- Tenir una conversa en el gran grup. Mirar de posar-se al lloc de l'altre i reflexionar sobre els sentiments o sensacions que es tenen quan ets menyspreat.	

Lideratge, excés de protagonisme, egocentrisme, domini sobre els altres...	<ul style="list-style-type: none">- No donar tanta importància al treball que fa en determinats moments.- En gran grup, explicar que hi ha nens que són bons en diferents activitats i durant les activitats intentar donar protagonisme a tots els nens de l'aula i buscar aquelles activitats en les que cada nen és més bo i destacar la seva feina davant tot el grup. O sigui que tots som importants dins el grup i tots podem aportar coses noves. Ningú és imprescindible.	
Poc autocontrol	<ul style="list-style-type: none">- A vegades, són incapaços de controlar-se i és la manera d'expressar el seu nerviosisme: cridant, movent-se, rosegant els llapis, etc. Creiem que és important fer-los adonar del que fan i intentar donar-los pautes (estar tranquil, ensenyar-los a paucar les seves accions, a pensar abans de fer, etc.). Un treball que s'ha d'anar fent en el moment que es produeix un d'aquests casos.	
Manca de comunicació i entesa	<ul style="list-style-type: none">- Donar-los espais i moments de comunicació. Per exemple les rotllanes a les entrades al matí o després del pati.	
Poca empatia	<ul style="list-style-type: none">- Treballar contes i jocs de rols per posar-se a la pell de l'altre.- Aprofitar situacions reals i del dia a dia a l'escola.	

Poca tolerància	<ul style="list-style-type: none">- Ídem- Fer adonar que hi ha diferents opinions, treballar situacions i adonar-se dels diferents punts de vista.	
Racisme	<ul style="list-style-type: none">- Treballar el racisme a vegades és potenciar-ho.- El millor és treballar la diversitat; tots som diferents, vestim diferent, pensem diferent, ens agraden coses diferents, etc.	
Manca de respecte pel torn de paraula, per la opinió dels altres	<ul style="list-style-type: none">- Treballar-ho a la rotllana, aixecar el dit, esperar el torn de paraula, escoltar quan els altres parlen, etc. És un treball d'hàbits.	
Manca de respecte per l'espai físic dels altres		
(En els desplaçaments i les files s'agreugen els conflictes)	<ul style="list-style-type: none">- Marcar molt les normes i treballar des del principi els hàbits.- En el cas del ser primer, establir que cada dia sigui un dels nens el maquinista.	
Discriminació per l'altre sexe	<ul style="list-style-type: none">- Treballar-ho a través del joc simbòlic. Per exemple amb la cuineta. Trencar amb els rols marcats d'homes i dones.	

- Actuacions a nivell d'aula: Filosofia 3-18.

A nivell d'aula i cicle, s'ha dut a la pràctica el Projecte Filosofia 3-18. Més concretament, s'ha utilitzat el llibre “Tot pensant. Recursos per a l'educació infantil” i el “Tot pensant ...contes” de Irene Puig i Angélica Sátiro.

El primer es tracta d'un manual per al professorat on es descriu el projecte, es justifica la proposta i es descabdellen les activitats.

Activitats que cadascú haurà d'aplicar i adaptar al context del seu grup classe i que es troben agrupades a través d'habilitats de pensament:

- Habilitats de recerca (endevinar, esbrinar, formular hipòtesis, observar, buscar alternatives, anticipar conseqüències, seleccionar possibilitats, imaginar)
- Habilitats de conceptualització i anàlisi (formular conceptes precisos, posar exemples i contraexemples, semblances i diferències, comparar i contrastar, definir, agrupar i classificar, seriar)
- Habilitats de raonament (buscar i donar raons, fer inferències, raonar condicionalment, raonar analògicament, establir relacions de causa i efecte, establir relacions entre les parts i el tot, establir relacions entre els fins i els mitjans, usar i buscar criteris)
- Habilitats de comunicació, traducció i formulació (explicar, interpretar, improvisar, traduir del llenguatge oral a la mímica i a la inversa, traduir del llenguatge oral a la plàstica i a l'inversa, traduir a diferents llenguatges, resumir).
- Activitats d'avaluació (autoavaluació, avaluació de la dinàmica de classe, avaluació de la relació entre els infants, avaluació de la participació en la discussió, avaluacions obertes).

El segon està destinat als estudiants més menuts, que consisteix en un conjunt de sis contes sobre els quals s'ofereixen activitats pràctiques al manual del professorat. Està il·lustrat per l'artista brasilera Regina Miranda, fent honor al verb *descobrir*, proposa uns dibuixos que s'insinuen però que mai no es veuen completament i així predisposen l'Infant a crear el seu imaginari i donen peu a la pròpia *des-velació*.

c. AULA EDUCACIÓ INFANTIL

La classe de P4B¹² està formada per 26 alumnes, 12 nens i 14 nenes. Es tracta d'un grup que s'ha adaptat molt bé a la nova escola, a la classe i a la mestra. La majoria dels alumnes havia anat a la llar d'infants i aquest fet ha facilitat l'adquisició dels nous hàbits, rutines i normes.

Es tracta d'un grup d'alumnes que viuen a Vidreres o a les rodalies, ja que als seus voltants hi ha moltes urbanitzacions. Això fa que la relació entre els pares i els alumnes fora de l'escola sigui per a alguns, quasi bé inexistent.

Pel que fa l'origen d'aquests alumnes, tots són nascuts a Catalunya. Pel que fa l'origen de les famílies, trobem un percentatge baix de famílies que tenen el seu origen fora de Catalunya: Hi ha un nen i dues nenes amb pares d'origen marroquí, un nen amb pares d'origen Africà, una nena amb la mare italiana i pare català, tres nens amb pares d'origen andalús i una nena amb pares sud-americans. De totes maneres, quasi bé tots parlen el català, encara que hi ha algun alumne que té més dificultats per expressar-se i utilitza moltes paraules en castellà.

Referent als aprenentatges es tracta d'un grup molt treballador que sap escoltar i participa activament en totes les activitats proposades. Hi ha dos alumnes amb més dificultats d'aprenentatge que van al CDIAP. Un dels casos per problemes de llenguatge i l'altre cas per problemes més conductuals.

Mitjançant l'observació dins l'aula, a les hores de pati i també a les entrades i sortides, he pogut observar quins són els conflictes més habituals, quan es produeixen i de quina manera s'afronten aquests conflictes:

Conflictes més habituals

- Discussions durant el joc, degudes per l'establiment i respecte de les normes.
- Lideratge d'alguns dels alumnes que provoquen enfrontaments per no voler seguir les normes marcades dels líders o perquè aquests exclouen a altres nens del joc.

¹² Descripció de l'aula de la qual era mestra durant el curs 2010-2011

- Falta d'escolta i respecte pels torns de paraula.
- Rivalitats per veure qui acaba millor o més ràpid la feina.
- Discussions per invasió d'espai. Sobretot a l'hora de seure a la rotllana quan estan molt estrets o a l'hora de treballar quan no tenen espai per fer la feina o consideren que l'altre li posa el paper a sobre del seu.
- Poca capacitat per compartir el material comú de l'aula i l'escola.

Quan es produeixen els conflictes

- Els conflictes predominen a les hores d'esbarjo i són deguts, principalment, per la poca capacitat de joc o de compartir (tu no jugues, la pilota és meva, jo ho he agafat primer, treu el braç que no em deixes treballar, etc.)
- Els conflictes dins de l'aula acostumen a passar per la rivalitat o competitivitat (jo vull ser el primer, aquest m'ha passat a davant, ho volia dir o fer jo, etc.)

Com s'afronten els conflictes

- En les situacions de conflicte no existeix el diàleg, en el cas dels nens acostumen a barallar-se i les nenes acostumen a dir-ho a les mestres.
- En les discussions derivades dels conflictes hi ha agressions. Les agressions més comuns són físiques: pessigades, esgarrapades, cosses, espentes, tirar sorra, estirar els cabells i picar. En alguns casos s'utilitzen agressions verbals, alguna paraula mal sonant apresada a casa, però que no entenen el significat.
- La mestra acostuma intervenir "massa" en la situació conflictiva i dóna les pautes (demana perdó, seu una estona i pensa el que has fet, etc.), ja que els nens i les nenes tenen dificultats per resoldre els conflictes sols.

Observant el tipus de conflicte més habitual entre els alumnes de P4 es veu clarament:

- La necessitat de treballar el conflicte de manera positiva. Aprofitar el conflicte per veure diferents punts de vista i arribar a un acord.
- Els nens i les nenes tenen poca capacitat d'empatia i els costa escoltar als altres. Abans de resoldre un conflicte amb una baralla, un pessic o una espenta, ens hauríem de plantejar si ens agradaria que ens ho fessin a nosaltres. Quan li diem a un altre nen que no juga hauríem de pensar què passaria si ningú volgués jugar amb mi, com em sentiria.

- Alguns alumnes tenen més dificultat per distingir i/o exterioritzar les seves emocions. És per això que cal un treball emocional important. Tant per conèixer-les com per saber expressar-les correctament.
- Els alumnes a aquestes edats són molt egocèntrics i els costa compartir. En aquest sentit els hauríem d'ajudar a través de diferents metodologies a compartir, a jugar plegats, a respectar unes normes, etc., i, per tant mantenir un bon clima de convivència per poder viure en societat.
- A la vegada, com a mestre, considero que estem acostumats a solucionar els petits conflictes, perquè no ens semblen prou importants i ens oblidem de donar-los les pautes necessàries perquè puguin solucionar els seus conflictes. Només així, podríem proporcionar-los uns recursos adequats per afrontar els conflictes de demà.

A partir d'aquí i després de veure els diferents conflictes més habituals a l'aula de P4 i les mancances tan a nivell organitzatiu com a nivell de recursos i pautes per parts dels alumnes realitzaré la meua proposta pedagògica. Val a dir que tindrè molt en compte les actuacions acordades en el Projecte de Convivència i les propostes d'activitats realitzades per tot el cicle d'Educació Infantil.

5. PROPOSTA PEDAGÒGICA

5.1. JUSTIFICACIÓ

Com hem pogut veure, durant els darrers anys a l'escola s'han realitzat diferents cursos formatius i s'està elaborant un Projecte de Convivència. Així, com també des dels documents interns de l'escola es fa palesa la necessitat i l'interès per la Resolució de Conflictes i la Convivència Escolar.

D'altra banda, també és un tema que em despertava molt d'interès i que durant temps havia anat investigant sobre diferent terminologia relacionada amb el tema. Un seguit de paraules i definicions que em van anar encaminant cap a la realització d'aquest treball.

En els apartats anteriors, també hem realitzat un anàlisi i estudi de les paraules violència, conflicte i convivència i, més concretament, de la situació actual a l'Escola Sant Iscle de Vidreres. Després d'observar les dades recollides em dispo a fer la meva proposta d'activitats per gestionar el conflicte positivament.

Tot i que no es tracta d'una escola amb molta conflictivitat, vull que es vegi clara la necessitat d'entendre el conflicte com quelcom implícit a les relacions personals. Una simple divergència d'opinions pot desencadenar un conflicte. És per això que no cal que hi hagi conflictivitat, graus de pobresa i delinqüència, sinó que és necessari entendre el conflicte des de totes les seves dimensions i gestionar-lo de manera positiva per créixer com a persones i per viure en societat.

A més, considero que l'escola és un escenari molt adequat per intervenir i realitzar la meva proposta. Es tracta d'un entorn on s'estableixen moltes relacions i més concretament on els alumnes comencen a créixer i viure en societat. És aquí doncs, on es crearan alguns dels seus primers conflictes i, per tant, és en aquest naixement on s'ha d'intervenir per proporcionar-los pautes i recursos necessaris per gestionar aquests conflictes.

En un primer moment els conflictes esmentats en els apartats anteriors ens poden semblar simples o banals. Hem pogut veure com no hi ha molts tipus de conflicte, però si que hem d'estar preparats per afrontar-los.

Des del meu punt de vista es desprenen dos fronts d'actuació. El més important és l'educació del conflicte dels alumnes i l'educació emocional d'aquests, però molt lligat a aquesta educació hi va implícita la formació del mestre. Aquest també ha d'aprendre i conèixer. La formació del mestre sempre ha de ser contínua i ha de tenir molt clar el seu paper en la resolució de conflictes.

En definitiva la meva proposta vol continuar el treball iniciat per l'escola i vol plasmar la necessitat que crec que hi ha en iniciar, des de ben petits, un aprenentatge positiu dels conflictes.

Com diu el llibre "Sentir i Pensar" : **Ajudar a que els alumnes siguin persones emocionalment sanes, amb una actitud positiva davant la vida, que sàpiguen expressar i controlar els seus sentiments, que connectin amb les emocions d'altres persones, que tinguin autonomia i capacitat per prendre decisions adequades, i que puguin superar les dificultats i els conflictes que sorgeixen de manera inevitable en la vida.**

5.2. OBJECTIUS GENERALS

- Crear un espai on els propis alumnes analitzin i reflexionin sobre els seus propis conflictes, proporcionant-los les eines necessàries per poder resoldre'ls de manera positiva, fomentant així la cultura de la pau i de la convivència.
- Elaborar un llibre guia amb les activitats realitzades i amb la seva avaluació posterior, amb la missió de proporcionar una guia docent per treballar la convivència a l'escola.

5.3. TEMPORALITZACIÓ

Aquesta proposta està destinada a realitzar-se durant un any escolar. De totes maneres, no començaria al mes de setembre, ja que considero que primer hi ha d'haver un temps d'adaptació a la nova aula, a la nova mestra, si és el cas, i al nou funcionament del nou curs. Per aquest motiu, les activitats començarien a mitjans mes d'octubre.

Es destinarà una hora setmanal que es dividirà en dues activitats concretes:

- Debat, posada en comú, exposició de conflictes i resolució de conflictes.
- Activitat destinada a proporcionar eines i pautes per treballar la convivència (hàbits d'escoltar, de respectar als altres, de respectar el torn de paraula, d'empatia, saber respectar les altres opinions, aprendre a gestionar les emocions i exterioritzar sentiments, aprendre a estructurar el pensament, etc.)

Val a dir, que considero que hem de tenir un horari flexible i adaptar-nos a les demandes dels alumnes. A vegades, un conflicte és necessari treballar-lo en el moment en el que succeeix i cal donar-los l'espai per poder-ne parlar plegats. Per tant, l'horari de treball ha de poder ser prou flexible. Per això, he cregut convenient organitzar tres activitats mensuals, amb la opció d'afegir-ne si és necessari. Per això, al final de la graella enumero activitats suplementàries.

OCTUBRE	1. El primer dia. Pensem tots junts
	2. Puc fer moltes cares
	3. La capsula dels secrets
NOVEMBRE	4. M'agrada, no m'agrada
	5. Pensem
	6. Conte: El millor regal
DESEMBRE	7. Un petó per tu i un altre per mi
	8. Descubrim què hi ha?
	9. El mirall
GENER	10. Conte: La Corcota
	11. De qui és...?
	12. Joc de contrastos

FEBRER	13. Les endevinalles
	14. Conte: El cocodril
	15. Cada dia m'emociono
MARÇ	16. El joc de les paraules boniques
	17. Pintar una cançó
	18. El conte que s'obre
ABRIL	19. Conte: Sóc la teva amiga
	20. Com és un amic?
	21. Conte: El porquet i la cigonya
MAIG	22. Quan és una bona o mala raó?
	23. Conte: Ningú no m'estima
	24. El llibre dels bon desitjos
JUNY	25. Sóc únic i especial
	26. Pluja d'idees
Activitats suplementàries	27. El director d'orquestra
	28. Si jo fos
	29. El concurs d'invents

5.4. METODOLOGIA

La metodologia utilitzada per dur a terme aquesta programació es basa en els criteris metodològics que promou la concepció constructivista. Per això es té en compte:

- **Les diferències individuals** tant a nivell de desenvolupament, com el tipus d'experiències socioculturals de cada un, per donar-li l'ajuda pedagògica que necessita i promoure que els aprenentatges siguin **funcionals i significatius**.
- **La relació dels aprenentatges amb la vida quotidiana.**
- **L'activitat i la interacció** com a eixos del desenvolupament de capacitats dels nen/es. Les activitats proposades intentaran ser lúdiques, ja que en aquestes edats és molt important el joc.
- **El descobriment** com a mitjà privilegiat per establir nous aprenentatges.
- **La globalització** tant en la teoria com en la pràctica diària, donat que els infants en l'etapa d'educació infantil perceben la realitat com un tot.
- Proposar **varietat d'experiències i materials**, anar-los revisant periòdicament.

El paper del mestres serà oferir el material adequat al nivell dels alumnes, guiar-los en els avenços i en les hipòtesis, fer-los protagonistes de les activitats, transmetre actitud de plaer per la descoberta i crear un clima de confiança i seguretat que els ajudarà a ser cada vegada més autònoms. El mestre en tot el procés, haurà de ser un bon **mediador**¹³.

Aquesta proposta contempla diverses **estratègies metodològiques**, que variaran en funció de la tasca i l'activitat a realitzar, però sempre serà important el treball en grup i la posada en comú.

Finalment, pel que fa **l'organització de l'espai i el temps**, tot i l'horari establert, tindrem en compte les necessitats i interessos dels infants i, per tant, es modificaran sempre que calgui.

5.5. PROPOSTES CONCRETES D'ACTUACIÓ

Aquesta proposta són un seguit d'activitats que intenten continuar amb el treball realitzat per tota l'escola a l'hora de realitzar el projecte de convivència. Durant tot l'any escolar, a partir de reunions i claustres extraordinaris s'ha anat elaborant un pla conjunt a través de les aportacions tan individuals com a nivell de cicle. D'aquesta manera, s'ha elaborat un document útil amb aquells conflictes més comuns i aquelles solucions, que a nivell d'escola, es proposen. Es recullen, doncs, aportacions que hem pogut llegir a la pàgina 47 d'aquest treball com: utilització de bústies per recollir els conflictes, treball de l'empatia, realització de petites assemblees d'aula, treball a través de contes per treballar la part més emocional, etc.

La meva proposta d'actuació es dividirà en dues activitats per sessió. Seguint els objectius de la proposta, hi haurà una activitat o espai que es proporcionarà als alumnes per tal d'exposar i resoldre conflictes. Es tractarà d'un espai que faciliti la resolució

¹³ veure apartat *El paper de la mediació en la resolució de conflictes*; pàgina 13

positiva dels conflictes i que doni als més petits les eines per ser autònoms en la resolució dels seus conflictes futurs.

Aquest espai es complementarà amb un seguit d'activitats de coneixement del grup i treball en grup, per tal de facilitar la socialització. Activitats que els ajudin a estructurar al seu pensament, a buscar alternatives i a mirar les coses des de òptiques diferents. Activitats que els ajudin a entendre els seus sentiments i a exterioritzar les seves emocions. Activitats que els ajudin a adquirir hàbits d'escolta i respecte per les opinions dels altres. I, finalment, activitats que els ajudin en la resolució de conflictes.

Primerament, es realitzaran dues sessions introductòries. Aquestes sessions ens ajudaran a iniciar la resolució de conflictes dins de l'aula i crear un espai i ambient adequat, perquè sigui de la manera més positiva possible.

A partir de la tercera sessió ja es dividiran les sessions en dues parts:

- **Resolució de conflictes:**

Es tractarà d'un espai on ens puguem expressar, pensar i reflexionar plegats, per tal de resoldre aquells conflictes que succeeixen en la vida diària d'una escola i/o aula. L'activitat 1 i 2, ens serviran com a introducció a aquest nou espai i manera de treballar. La primera activitat ens presentarà un espai, un ambient i unes normes a seguir i la segona activitat ens ajudarà a reflexionar sobre les emocions, allò que ens agrada i allò que no ens agrada.

A partir d'aquí, hi haurà una cartolina amb les diferents emocions treballades i enganxada en el nostre espai de resolució de conflictes. En les primeres sessions, demanarem si algun nen/a vol explicar un conflicte sorgit i/o senyalar una de les cares de la cartolina. A partir d'aquí es deixarà que manifesti obertament les seves emocions, que expliqui com es sent i reflexionarem i pensarem sobre la situació. Entre tots intentarem buscar una solució, pensar una sanció o establir una nova norma.

Més endavant, quan hi hagi una bona adquisició de la lectoescriptura, es podrà demanar als nens/es que escriguin els conflictes sorgits i les seves emocions a la cartolina, per tal de paucar i estructurar la sessió. Un cop hi hagi la interiorització del funcionament d'aquest nou espai, es substituirà la cartolina per una bústia on els nens i nenes podran escriure els conflictes en el moment que succeeixen, per tal de treballar-los en la propera sessió de resolució de conflictes.

Es tracta d'un treball intens, llarg i difícil, ja que no estan acostumats a reflexionar sobre els conflictes i, com ja hem vist en l'anàlisi dels conflictes més usuals d'aquest treball, acostuma a haver-hi una resposta immediata (mossegada, pessigada o buscar a la mestra).

El paper del mestre serà molt important. Desapareix el paper del mestre que ho sap tot i apareix l'àrbitre, conductor i col·laborador. Serà important que deixi reflexionar als alumnes i, només quan faci falta, provoqui preguntes, que no vol dir donar respostes. Al principi costarà, ja que els nens/es no hi estan acostumats, però a través de les diferents sessions i activitats realitzades aprendran una nova manera de pensar, reflexionar i expressar-se.

És difícil establir la durada d'aquesta primera part de les sessions. Per això, donarem importància a aquest moment i deixarem que s'allargui o s'escurci depenent de les aportacions del moment. Si és necessari s'intentarà realitzar l'activitat en un altre moment del dia o de la setmana. Cal ser molt flexible.

- **Activitats:**

Les activitats que presentaré a continuació, són un seguit d'activitats recollides, fruit del treball i experiència d'altres mestres i altres activitats que es poden trobar en dues publicacions concretes: "**Tot pensant. Recursos per a l'educació Infantil**" de Irene de Puig i Angèlica Sàtiro i "**Sentir i pensar. Dinàmiques i activitats**" de l'editorial cruïlla.

1. El primer dia. Pensem tots junts

En aquesta primera sessió el que es pretén és presentar un nou espai dins l'aula. Serà molt important crear un clima especial i nou. En aquest sentit, s'utilitzarà menys llum. Preferiblement serà en un temps clar i definit, per tal d'ajudar a crear una rutina. Els alumnes seuran en rotllana i se'ls presentarà la caixa de pensar. Aquesta caixa serà l'encarregada de presentar l'activitat setmanal a treballar.

En aquest cas la caixa ens portarà uns cartrons en blanc i uns retoladors negres. Entre tots pensarem què cal escriure en els cartrons. Un cop hagin fet les seves aportacions valorarem les intervencions, si han estat ordenades, si ens hem escoltat, si tothom ha participat, etc. Tot seguit procedirem a escriure quines seran les normes del joc, a partir d'aquell moment:

- Quan vulguis parlar, aixeca la mà.
- No parlis mentre parla un altre nen/a.
- Parla clar i alt perquè et puguin entendre.
- Pensa el que vols dir abans de demanar la paraula.
- Escolta els teus companys amb atenció.
- Tracta bé els altres nens/es
- Fes preguntes.

Aquestes normes es penjaran a la rotllana, acompanyats d'una fotografia seva realitzant les accions. En les primeres sessions s'aniran repetint per tal que es vagin interioritzant.

2. Puc fer moltes cares

A partir d'una fotocopia on apareixen diferents cares (alegria, enuig, por, tristor), reflexionem sobre les emocions. Després d'identificar cada expressió, els demanem que la imitin i els preguntem si alguna vegada fan aquesta cara. Aquesta activitat ens permetrà obrir un debat sobre les diferents situacions que ens provoquen por, tristor, enuig o alegria i quines són les més agradables o desagradables per a nosaltres.

Mitjançant aquesta activitat pretenem fer-los adonar que podem parlar obertament de les nostres emocions i que és molt important saber com ens sentim en cada moment.

Finalitzada aquesta activitat, penjarem una cartolina amb les diferents cares a dalt. Aquesta cartolina ens servirà per escriure en cada sessió si ens ha passat alguna situació on ens hàgim sentit tristos, enfadats, contents, etc, i que vulguem compartir

amb la resta de companys. Seguidament, serà important buscar una solució o establir alguna norma, perquè no torni a succeir. Si esdevé una nova norma, la penjarem amb la resta de normes establertes durant la primera sessió.

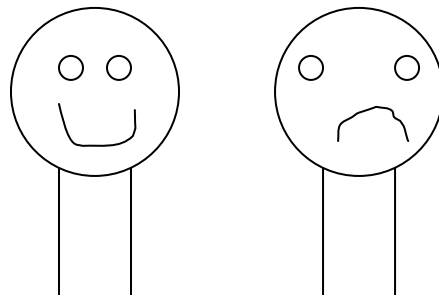
3. La capsa dels secrets

La capsa del secrets, requerirà que una setmana abans es demani als alumnes que portin un objecte de casa seva que els agradi molt. Se'ls demanarà que no l'ensenyin a la resta de companys i que la dipositin a la caixa de pensar.

El dia de l'activitat la mestra obrirà la capsa de pensar que inicia l'activitat. A dintre hi hauran tots els objectes que han anat portant els alumnes. S'explicarà als nens/es que hauran d'endevinar de qui és l'objecte, però explicant les seves raons. Ex: Jo crec que aquest spiderman és d'en Roger, perquè li agraden molt els spidermans.

Si es fa difícil, es poden donar pistes. L'important no és tant endevinar-ho com les raons que donen per adjudicar l'objecte a un o altre. Aquesta activitat ens servirà, d'una banda, perquè es coneguin ells mateixos i descobreixin els altres i, d'altra banda, és una manera de donar raons per la seva decisió.

4. M'agrada, no m'agrada

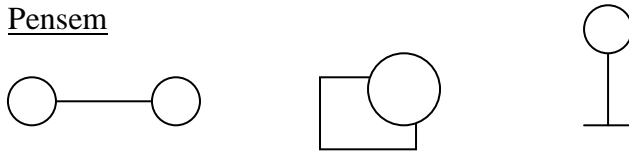

Obrirem la caixa de pensar i ens trobarem el material per a l'activitat. Donarem als nens i nenes dues cartolines rodones. En una d'elles hauran de dibuixar una cara contenta i a l'altra una cara trista. Un cop realitzada aquesta activitat, direm diferents frases i els nens i nenes hauran d'aixecar la cara contenta o trista segons si l'activitat els agrada o no els agrada. Per exemple: Jugar a pilota, menjar sopa, anar al cinema, ajudar a parar la taula, endreçar les joguines, discutir amb els amics, vestir una nina, etc.

A continuació, els proposarem que un per un expressin una situació que els agradi o no els agradi, començant la frase per “A mi m’agrada..”o “A mi no m’agrada...”.

Aquesta activitat ens servirà, perquè ells mateixos avaluin la resta d'activitats a realitzar.

5. Pensem

Aquesta setmana, dintre de la caixa de pensar trobarem diferents dibuixos. Aquests dibuixos no representen res, però es pot fer una llista de coses que podrien ser. Es tracta de buscar alternatives, procurar diverses maneres de veure o de fer una cosa. Convertir la recerca d'alternatives en un hàbit mental és molt important i que cal desenvolupar.

6. Conte: El millor regal

Sorpresa! Aquesta setmana dins la caixa hi ha un conte!

A la Marta li va agradar molt la bicicleta que li havien regalat a en Pau, el seu amic, el dia del seu aniversari. Somiava de tenir-ne una d'igual.

- Vols pujar-hi, Marta? –li va preguntar en Pau, que es va adonar que se la mirava amb enveja.

- Jo en vull una com aquesta pel meu aniversari... –va contestar la nena.

El dia del seu aniversari, quan va tornar de l'escola la Marta va anar al menjador a buscar els regals. Emocionada, va començar a obrir els paquets a tota velocitat. Quan va acabar, gairebé plorava. Hi havia un impermeable, unes botes, un jersei... però no hi havia cap joguina!

- Els pares d'en Pau si que l'estimen! Li han comprat una bici!

- Marta bonica. Potser hauríem hagut de parlar amb tu abans. T'estimem moltíssim, el que passa és que fa uns mesos que jo no tinc feina, i fins que no en trobi hem de passar amb el sou de la mare... –va dir el pare amb molta tristesa.

La Marta es va adonar que els pares estaven molt tristos perquè se'n van anar de seguida al supermercat i ni tan sols van tastar el pastís que havia portat la iaia.

- Iaia, jo no volia que es possessin tristos.

Abans que la iaia tingués temps de contestar, van picar a la porta. Ding-dong! Era en Pau.

- Per molts anys Marta! T'he portat un conte –va dir.

Mentre el desembolicava, la iaia els va proposar d'anar a jugar a la seva habitació mentre ella parava taula per menjar-se el pastís.

Quan van obrir la porta de l'habitació, tots dos es van quedar bocabadats. Enmig de l'habitació hi havia...una caseta de joguina enorme! Era de cartó i les parets estaven pintades amb flors i estels de plata.

- *Quina casa més maca! Va dir en Pau.*
- *Iaia! Va cridar la Marta. De qui és aquesta caseta tan bonica?*
- *És teva...Ens pensàvem que no t'havia agradat.*
- *No l'havia vista iaia! Quan he tornat de l'escola he anat corrents al menjador per obrir els regals.*

La iaia li va explicar que el pare li havia fet aquella caseta en les estones lliures, perquè ara no tenien diners per comprar joguines.

- *És maquíssima! Gràcies iaia!*
- *Això ho has de dir al pare. Va passar molts dies treballant ...i quasi bé ha plorat perquè es pensava que no t'havia agradat.*

La Marta i en Pau van entrar a la caseta. Hi havia una sala, i una cuina amb forn, pica...i una nevera de cartó plena de llaminadures! Van fer una festa d'aniversari a la sala de la caseta de joguina, i hi van convidar, tots els ninots de la Marta. S'ho van passar tan bé que en Pau va dir:

-El meu pare mai no m'ha fet un regal com aquest...

- I la bici? – li va recordar la Marta.

- És comprada.

Aleshores la iaia va dir:

- Pau, segurament el teu pare treballa moltes hores, quan arriba a casa està cansat i no té temps per casetes.

Quan els pares van tornar del supermercat, la Marta els va dir:

- El vostre regal és...EL MILLOR DEL MÓN!

El pare va fer cara de felicitat:

- De debó Marta?

- Sí! I tu també m'agrades molt... i tu també mare! Sou els millors pares del món!

Aquella nit, la Marta va sentir com els pares entraven de puntetes a la seva habitació per fer-li un petó de bona nit. I va fer veure que dormia perquè no paressin de fer-li petons.

ELVIRA MENÉNDEZ

Un cop finalitzat el conte és important fer preguntes sobre què han entès: per què la Marta es va posar trista el dia del seu aniversari? Per què no li van regalar cap bici? Què li van regalar els seus pares? Us agradaria que els vostres pares us regalessin alguna cosa feta per ells?, etc.

7. Un petó per tu i un altre per a mi

Obrirem la caixa i a dintre hi trobarem un CD. Què haurem de fer amb aquest?

Posarem música per a ballar. Els nens i les nenes es mouran lliurement per tot l'espai al ritme de la música. Al cap d'un temps els començarem a donar consignes.

- Cada vegada que et trobis amb un company o una companya el saludaràs amb la mà o amb una inclinació de cap.
- Cada vegada que et trobis amb un company o una companya el saludaràs i li diràs una paraula bonica. Ex: Hola princesa, hola dolça, hola guapo, etc..

- Cada vegada que et trobis amb un company o una companya li faràs un petó o una abraçada.

Un cop finalitzada l'activitat, la comentarem i els nens i les nenes hauran d'expressar si els agrada que els mirin, els facin petons, els diguin coses boniques i/o abracin.

8. Descobrim què hi ha?

Aquesta setmana dintre de la caixa hi trobem un quadre, però encara no el veiem. Sabem que és un quadre d'un pintor, perquè la mestra ens ho explica, però està tapat per trossos de paper.

Asseguts en rotllana cada nen destaparà un tros del quadre i farà hipòtesis de què hi ha pintat en el quadre i explicarà per què ho pensa així. De mica en mica l'obra del pintor quedarà destapada.

Aquesta activitat es pot realitzar aprofitant el treball d'algun autor a plàstica.

9. El mirall.

Obrim la caixa i a dintre hi trobem un mirall. Ens mirarem al mirall i veurem què passa si fem ganyotes. A partir d'aquesta activitat inicial, començarà el joc.

Els nens i nenes es col·loquen de dos en dos i l'un fa de persona i l'altre de mirall, i per tant ha de copiar exactament el que fa l'altre. Una vegada fets tres o quatre gestos es canvien els papers. Després, en rotllana, parlem de la dificultat de seguir els moviments i com l'un se segueix de l'altre com una causa i un efecte.

10. Conte: La corcota

Aquesta setmana tornem a trobar un conte.

La Corcota va néixer una nit de lluna plena. Les muntanyes semblaven de plata i la vall lluia com una capsa de diamants. Però tota l'esplendor de la lluna no va poder esborrar els comentaris de les altres àguiles:

- *Quina cosa més esquifida! No sembla filla dels seus pares, tan grans i tan forts com són!*
- *No digueu que és una àguila reial, perquè té tant de reialesa com jo de serp!*
- *I t'has fixat en aquestes ales tan escanyolides? No crec que pugui volar.*

Tots aquests comentaris van quedar gravats en el cor de la Corcota. De manera que quan la resta de pollets van estar a punt per fer el primer vol, ella gairebé no podia aguantar-se dreta. Als pares els costa molt d'acceptar

aquella filla, i sovint la burxaven a veure si s'espavilava. Però el que aconseguien era tot el contrari; enfonsava el cap entre les plomes i buscava amagatalls on ningú la trobés.

Només tenia una amiga: la Nica. Era una petita oreneta que li ensenyava els secrets dels núvols i li explicava històries de països llunyans.

Un dia la Nica no va anar a veure la Corcota, com feia sempre. La Corcota, amoïnada, va preguntar a les altres orenetes, que ja tornaven al niu.

- *S'ha quedat atrapada en un parany de la Gran Muntanya. No hem pogut alliberar-la perquè som massa petites i no tenim força. Tu si que podries fer-ho; ets gran i forta.*

“Gran i forta? Però si totes les àguiles diuen que sóc una nyicris i ni tan sols puc volar”, va pensar la Corcota.

“Com puc arribar fins a la Gran Muntanya?” Però l'amor que sentia per la Nica li va anar escalfant les plomes fins que les va tenir tan fortes i poderoses com el foc, o almenys ella les sentia així. Va pujar dalt del penya-segat, va obrir les ales i, sense pensar-s'hi dos cops, va saltar.

Al principi li va semblar que el cel se l'empassava, que es perdia entre els grans núvols negres. Però ben aviat va notar com el vent li acaronava les plomes i va sentir que el cor se li eixamplava. Ara comprenia tots els secrets que la Nica li havia explicat! La Corcota va volar fins a la Gran Muntanya, on hi havia la seva amiga, i la va salvar.

A partir d'aquell dia, les seves plomes es van tornar brillants i lleugeres, les ales li van créixer grans i fortes com les branques del castanyer. Però el més important va ser que el seu cor valent havia aconseguit esborrar els comentaris de les àguiles i mai més no va tenir por de no saber fer les coses.

MARIA MENÉNDEZ- PONTE.

Després d'explicar el conte, farem unes preguntes:

- Per què no podia volar la Corcota? Que va ser el que la va fer volar?
- Què passa quan els altres ens menyspreen a parlen malament de nosaltres? Algú s'ha sentit alguna vegada com la Corcota?
- Què hauria passat si, en comptes de criticar-la, les àguiles haguessin animat la Corcota?
- Transformeu en positius els comentaris de les àguiles:

Ex: “Quina cosa més esquifida! No sembla filla dels seus pares” ____”Quina cosa més bonica! És ben bé filla dels seus pares”.

11. De qui és...?

Durant els dies anteriors a aquesta activitat, la mestra fa diferents fotos als seus alumnes. A continuació amplia les parts de la cara, les més característiques de cada alumne.

El dia de l'activitat, obrim la caixa de pensar i ens trobem les fotografies i expliquem el funcionament del joc. Primerament, treurem una fotografia i

l'observarem entre tots. De qui deu ser aquesta orella? Respectant el torn de paraula anem pensant fins a descobrir-ho i girem la fotografia per tal de veure la solució.

A través d'aquesta activitat, podem veure les diferents característiques de cadascun dels nens/es de la classe. Tots som diferents.

12. Joc de contrastos

Es tracta d'un joc per millorar les habilitats de conceptualització i anàlisi. Dins d'aquest apartat trobem activitats com aquesta que presentaré, per comparar i contrastar. Es tracta d'examinar dos o més objectes, idees, situacions o processos i procurar veure'n les interrelacions, buscar què tenen en comú i què els diferencia. En aquest joc, més concretament, examinarem les diferències entre diferents idees o situacions o accions.

Obrirem la caixa de pensar i de dins treurem una corona de rei. El funcionament del joc consisteix en seguir les ordres del rei o la reina. Aquest donarà ordres, com per exemple: tots drets i la resta de companys s'aixecarà. Al cap d'una estona es pot variar el joc i es pot fer amb els contraris. Per exemple el rei pot dir: cara trista i tots els companys hauran de fer una cara contenta.

13. Les endevinalles

Les endevinalles són un exercici de lògica i d'imaginació. Es parteix d'una descripció o definició i cal fer una tasca d'associació, de diferenciació, de relació amb coneixements passats, de comparació.

Avui la caixa de pensar ens porta endevinalles.

L'interès de realitzar aquesta activitat, és que una vegada encertades, es faci una reflexió de com s'ha arribat a la solució i també els que no l'han encertat, perquè han pensat una altra cosa i què els hi ha fet pensar. Es tracta també d'una activitat d'acceptació de la diversitat, de que hi han diferents maneres d'arribar al mateix lloc i diferents maneres de pensar.

14. Conte: El cocodril

Obrim la caixa de pensar i avui trobem una titella que és un cocodril.

Quan arriba l'hora del racó dels jocs, la Cris va directament al calaix de les joguines a agafar el cocodril. No vol que l'Ignasi l'hi prengui. I és que l'Ignasi sempre agafa tot el que vol la Cris. Però quan tot just l'ha agafat per la cua, aquella cua tan bonica, llarga i plana, s'adona que algú estira per l'altre costat del cocodril, de la boca de dents blanques i petites.

- Jo l'he agafat primer – crida la Cris i estira ben fort del cocodril.
- Es meu! – crida la Cris i sacseja el cocodril amb força.
- Que no! És meu! – crida l'Ignasi, i sacseja també el cocodril.
- Deixa'l anar ara mateix! – crida la Cris i dóna una puntada de peu a l'Ignasi.
- Deixa'l anar tu! – crida l'Ignasi i li torna la puntada de peu.

La mestra veu que es barallen i s'hi acosta per separar-los.

- Ei, no vull baralles! Què passa?
- Jo havia agafat el cocodril - somica la Cris.
- No, jo l'havia agafat abans! –somica l'Ignasi.

La mestra els pren el cocodril i diu – Doncs haureu de jugar amb una altra cosa perquè el cocodril me'l quedo jo.

La Cris mira l'Ignasi amb ràbia, com si volgués dir-li: “T'adones del que has fet?”. I l'Ignasi mira la Cris amb ràbia, com si volgués dir-li: “Per culpa teva ens hem quedat sense el cocodril”. I cadascú se'n va a un racó de la classe a buscar una altra joguina.

Però la Cris no s'ho passa gens bé. No deixa de pensar que el cocodril li agrada molt. I l'Ignasi tampoc no s'ho passa bé. No deixa de pensar que el cocodril li agrada molt.

L'endemà la Cris torna al calaix de les joguines per agafar el cocodril, convençuda que l'Ignasi ja se n'ha oblidat. Però quan tot just l'ha agafat per la cua, aquella cua tan bonica, llarga i plana, s'adona que algú estira per l'altre costat del cocodril, de la boca de dents blanques i petites. És l'Ignasi és clar!

Aquesta vegada, la mestra s'adona de seguida i els diu:

- Haureu de jugar-hi per torns. La Cris el tindrà deu minuts i després l'Ignasi deu minuts més.

La Cris passa els seus deu minuts abraçada al cocodril. Mira l'Ignasi amb cara de satisfacció, com si volgués dir-li: “Ràbia, rabieta, que el tinc jo”. Després és l'Ignasi qui mira la Cris com si volgués dir-li: “Ara t'aguantes perquè el tinc jo”. La veritat és que ni l'Ignasi ni la Cris no s'ho han passat gens bé. Tots dos s'han avorrit molt en el racó dels jocs.

L'endemà, quan arriba l'hora del racó dels jocs, la Cris diu a l'Ignasi:

- Vols que juguem a fer veure que anàvem per la selva i trobàvem un cocodril?
- D'acord! I havíem de nedar molt de pressa perquè no se'ns mengés –diu l'Ignasi.
- I agafàvem uns pals per lluitar amb el cocodril –diu la Cris-. I el cocodril es posava a plorar perquè no li féssim mal.
- I ens fèiem amics i ens portava a fer un volt per la selva –diu la Cris.

I tots dos juguen tan i tan bé que l'estona de joc se'ls fa més curta que mai.

MARIA MENÉNDEZ- PONTE.

A continuació la mestra proposa unes preguntes: Què passa al principi del conte amb la Cris i l'Ignasi? Què feu vosaltres quan n'hi ha més d'un que vol la mateixa

joguina? Com els ajuda la mestra a resoldre la baralla? S'ho passen bé jugant plegats?.

15. Cada dia m'emociono

Asseguts en rotllana, fem una pregunta a cada nen/a:

Com et sents quan....

- no et deixen jugar?
- vas a fer un tomb amb els pares?
- et donen empentes a la fila?
- la teva mascota es posa malalta?
- has d'anar al metge?
- tens malsons a la nit?
- el pare o la mare se'n van de viatge?
- et baralles amb el teu millor amic?
- et perds en uns grans magatzems?
- et donen la culpa d'alguna cosa que no has fet?

Podran respondre bé o malament o a través de les emocions treballades: espantat, trist, enfadat, content, etc.

16. El joc de les paraules boniques

Asseguts en rotllana, cada un de nosaltres haurem de dir una paraula bonica al nen o nena del costat. Per exemple: Xavier cavaller, Laura bonica, Manel fort, Aina dolça, etc.

Al final de l'activitat parlarem i reflexionarem de com ens hem sentit i si ens ha agradat la paraula bonica. Aquesta activitat es pot transportar a l'activitat de Bon dia. Així el nen que li toqui passar llista podrà utilitzar les paraules boniques apreses. Per exemple: Bon dia Laura bonica.

17. Pintar una cançó

Aquesta activitat seria idònia per treballar les habilitats de comunicació i traducció. Obrirem la caixa de pensar i a dins hi trobarem un CD de música. Donarem un paper per a cada nen/a i els demanarem que dibuixin tot escoltant una cançó. Una vegada

penjats tots els dibuixos, es comenta quin s'assembla més i quin s'assembla menys a la cançó i per què.

18. El conte que s'obre

Avui a dintre la caixa de pensar trobem una frase escrita en un paper. UN SENYOR QUE TENIA UN BARRET MÀGIC I EL VA PERDRE.

A partir d'una frase que explica resumidament l'argument d'un conte, cal anar-lo ampliant amb la col·laboració de tots els nens i nenes. La mestra el pot apuntar per tal d'anar seguint les aportacions de tots.

Es pot utilitzar qualsevol frase per tal de començar i imaginar una història.

19. Conte: Sóc la teva amiga

La caixa de pensar té un conte

En Robert tenia molta força i la mà molt llarga. De seguida pegava. Era incapaç de demanar bé les coses i mai no escoltava els altres. Calia fer el que ell deia i punt. Els companys li tenien por i gairebé no gosaven portar-li la contrària, però en realitat no tenia gaires amics. Bé, de fet, no en tenia cap.

El dia del seu aniversari els pares li tenien preparada una sorpresa: una gosseta molt bonica, que es deia Ula. A en Robert li va fer molta il·lusió, però ben aviat es va cansar de la gosseta, com li passava amb tot.

- *Ets una gossa beneïta, no saps fer res. I deixa de remenar la cua, que em poses nerviós!*

Però l'Ula no parava de remenar la cua, perquè estava molt contenta de tenir algú amb qui jugar. I de viure en una casa tan maca. I de tenir menjar cada dia. I aquesta és la manera que tenen els gossos de demostrar l'alegria: remenar la cua.

- *Que no m'has sentit?*

- *Bub, bub! –bordava l'Ula, tota contenta, sense deixar de saltar al voltant d'en Robert.*

- *Ets ximpleta! No serveixes per a res – li va dir, i va engegar la tele.*

L'Ula se li va acostar, li va posar les dues potetes als genolls i va començar llepar-li la cara. Volia demostrar-li que ella servia per a alguna cosa molt important, per ser la seva amiga. Però en Robert no estava acostumat a escoltar a ningú i encara menys a un gos, i la va fer fora d'una empenta.

- *T'he dit que em deixis estar! – va dir, enfadat.*

L'Ula no entenia les paraules d'en Robert, però sí que comprenia que estava enfadat i no volia jugar. I va seure al seu costat només per fer-li companyia.

En Robert cada dia feia menys cas de la gosseta, i s'enfadava si el seguia a tot arreu. Però l'Ula era fidel al seu amo. Remenava la cua quan el sentia arribar, saltava i bordava al seu voltant, i es tornava boja d'alegria quan la treia a passejar. Però el que més li agradava era córrer al davant o al darrere de la bici d'en Robert.

En canvi, en Robert no li feia cas. O si li'n feia, era per intentar atropellar-la amb la bici. Per sort, l'Ula sabia apartar-se ràpidament i no s'adonava de les intencions d'en Robert. Pensava que només volia jugar.

Un dia, quan empaitava la gosseta per donar-li un cop amb la roda del davant, va topat amb una vorera i va caure de la bici. Amb la caiguda es va donar un cop al cap i va quedar inconscient, estès a terra.

Quan l'Ula va veure que el seu amic li sortia sang de la ferida del cap, va començar a bordar com una boja per demanar ajuda. Com que la gent tenia les finestres tancades, ningú no la sentia. Aleshores va empaitar el primer senyor que va veure passar i li va clavar una mossegada als pantalons. Volia portar-lo allà on era el seu amic.

Per sort, aquell senyor coneixia molt bé el llenguatge dels gossos, perquè en tenia un. I en veure que la gosseta bordava tant i que l'agafava dels pantalons, la va seguir fins al lloc on era en Robert.

Mentre en Robert va haver d'estar al llit, l'Ula no es va moure del seu costat. Li va llepar la cara contínuament. En Robert va començar a comprendre el llenguatge de l'Ula. Ara li agradava que el llepés, perquè va entendre que era la seva manera de fer-li petons. I estava molt agraït per la seva amistat, per la seva companyia i perquè li havia salvat la vida.

A poc a poc, en Robert es va tornar menys agressiu i més amable amb els altres nens i nenes. L'Ula li havia ensenyat una cosa molt important: per tenir amics cal saber comunicar-se, saber escoltar-los i demostrar-los el nostre afecte.

MARIA MENENDEZ-PONTE

Hora de fer preguntes:

- Per què en Robert no tenia amics? Com tractava en Robert a la seva gosseta? Com ho feia l'Ula per dir a en Robert que era la seva amiga? Què va fer canviar en Robert?.

20. Com és un amic?

A partir de l'activitat anterior, el conte Sóc la teva amiga, reflexionem sobre què és un amic, com és i com es comporta. Es tracta de fer una reflexió col·lectiva.

Tot seguit, els proposem que individualment pensin alguna acció que li agrada dels companys i que un amic faria i/o una acció que els molesta dels companys. Per exemple, la mestra pot començar el joc: Un amic sempre m'ajuda a aixecar-me quan he caigut i/o Els amics no et donen cops de peu.

21. Conte: El porquet i la cigonya

Obrim la caixa de pensar hi ha dintre hi trobem un conte nou.

Quan el porquet Cua Rinxolada va arribar a l'escola nova, li va dir a la mare que no hi volia entrar. Ella va pensar que el porquet volia estar sempre de vacances i li va respondre molt seriosa:

- Cua Rinxolada, tots tenim obligacions. La meua és treballar, i la teua és venir a l'escola per aprendre. Es va acomiadar del porquet amb un petó ben fort, però ell la va agafar ben fort perquè no se n'anés.
- No conec ningú. Tots els altres són molt estranys... –va dir i va assenyalar la fila on esperaven els seus companys: els ànecs, els pollets, els elefants, els gats, les panteres, les granotes...

Aleshores la mare va comprendre què li passava: estava espantat. Sempre havia anat a una escola on tots eren porquets com ell i en canvi aquí hi havia animals de tota mena.

- Aquesta és una escola mixta. Això vol dir que hi ha animals de totes les classes – li va explicar, - Estic segura que aprendràs moltes coses i faràs molts amics.

En cua Rinxolada no n'estava gaire convençut, però va fer el cor fort i es va posar a la fila. La mare li va fer adéu amb la mà.

Quan va ser a la classe, va seure al davant de tot per escoltar millor que deia la mestra. La seva companya de taula era una cigonya alta i esvelta. En Cua Rinxolada la va trobar molt maca.

La mestra era una pantera negra elegant i molt simpàtica. Quan el va veure, es va acostar a la seva taula amb la llista a la mà:

- Com et dius porquet? – li va preguntar.

Però la cigonya se li va avançar:

- Em dic Bec Llarg.

Tothom va riure i la petita cigonya es va posar ben vermella.

- He preguntat com es diu el teu company – va dir la mestra.

- És que sóc nova i estic una mica nerviosa – va dir ben fluixet la cigonya al porquet.

- Jo també... – va respondre ell.

- Ets un porquet molt simpàtic.

En Cua Rinxolada va notar que li pujaven els colors a les galtes.

Es van fer molt amics i al cap d'una setmana en Cua Rinxolada va convidar la Bec Llarg a berenar.

En Cua Rinxolada va portar dos plats a taula i el seu pare els va omplir de natilles.

- Que t'agraden les natilles, Bec Llarg?

- I tant que sí!

- Aquestes són boníssimes. Les fa el meu pare – va dir en Cua Rinxolada i va començar a menjar.

Es va acabar el plat de natilles en un minut. En canvi, el bec de la cigonya picava tota l'estona contra el fons del plat. "Cloc, cloc, cloc".

Al cap d'una estona en Cua Rinxolada es va adonar que la seva amiga no havia menjat gaire.

"Potser a les cigonyes no els agraden les natilles...", va pensar. I va portar els plats a la cuina.

L'endemà, la Bec Llarg va convidar el porquet a berenar.

- La meva àvia fa una compota per llepar-se'n el bec. La vols tastar?

- Sí! La compota m'agrada molt! – va respondre en Cua Rinxolada.

La mare cigonya va posar la compota en una mena d'ampolles amb el coll llarg i estret. La Bec Llarg hi va ficar el bec i se les va empassar en un tres i no res. En canvi, el porquet no sabia com ficar el morro en aquella ampolla tan estreta. I si la posava de cap per avall encara era pitjor... "Ara entenc per què la meva amiga va menjar tan poques natilles. Per a ella ha de ser tan difícil menjar en un plat com ho és per a mi fer-ho en aquestes ampolles...", va pensar el porquet avergonyit.

Va voler demanar-li disculpes, però la cigonya es va aixecar de la taula. "Potser s'ha enfadat amb mi perquè no em vaig adonar del que li passava", va pensar.

Però la Bec Llarg va tornar amb un plat ben gran ple de compota.

- Té. Aquesta compota és per a tu – va dir, i va deixar el plat al davant del porquet.

- Tu sí que ets una bona amiga – va dir el porquet. I es va fer un tip de compota.

ELVIRA MENÉNDEZ

Hora de fer preguntes:

- Comentem per què el porquet no volia anar a l'escola. Què ens passa quan els altres ens deixen de banda o malparlen de nosaltres? Algú s'ha sentit com en Cua Rinxolada?
- Què va fer el porquet quan va convidar la cigonya? Què va passar? I què va fer la cigonya després? Com va acabar la història?
- Parlarem de la importància de posar-se en el lloc dels altres per evitar que passi el mateix que en el conte.

22. Quan és una bona o mala raó?

Traurem una llista de dintre de la caixa de pensar. Primerament llegirem la llista:

- Agafó diners de la butxaca del meu amic perquè em vull comprar caramels.
- Ploro quan arribo a l'escola perquè en tinc ganes.
- Recullo un paper del carrer perquè no hi vull veure porqueria.
- Tanco la televisió perquè tinc d'ajudar a la mare.
- Vaig estar molta estona desperta perquè estava pensant.
- He trepitjat una formiga perquè m'ha donat la gana.
- He agafat la joguina d'en Pep perquè vull jugar-hi jo.
- Li he donat les gràcies a la Maria perquè m'ha ajudat a fer la feina.
- Dono una empenta a en Joan perquè no em deixa veure la pissarra.

Tot seguit, hem de dir si a cada frase té una bona o mala raó per a la seva acció. En el cas de no fer les coses correctament, buscarem la solució més positiva.

23. Conte: Ningú no m'estima

La capsa de pensar ens porta un conte

En Cuquet se sentia sol i desgraciat. Era una de les bestioles més petites del bosc. Qui es fixaria en ell? Qui l'estimaria? Qui voldria jugar-hi? Ningú.

En Cuquet es va acostar a un porc senglar i el va mirar amb admiració. Era molt gros! I tenia uns ullals molt esmolats! Si ell fos així de segur que tindria molts amics. En Cuquet va tornar corrents a casa i es va arraulir al costat de la mare.

- *Mare, mare, per què no sóc com en Garrí, el petit porc senglar?*
- *I per què vols ser com ell? Tu ets un cuc preciós que fa llum quan es fa fosc.*

- En Cuquet se'n va anar a jugar, una mica més tranquil. Però tot d'una va veure passar un cérvol i va tornar a sentir-se l'animaló més escarransit del bosc. *Quines banyes més maques! I quines potes més llargues i elegants! Si ell fos així, de segur que tindria molts amics. En Cuquet va tornar corrents a casa i es va arraulir al costat de la mare.*

- *Mare, mare, per què no sóc com en Cervató, el petit cérvol?*

- *I per què vols ser com ell? Si tens el color de l'herba, el color de la molsa, el color de les fulles.*

En Cuquet va tornar a jugar una mica més tranquil. Però de seguida va veure passar un esquirol i va tornar a sentir-se una cuca petita i escanyolida. L'esquirol era tan àgil! Com s'enfilava pels troncs! I quina cua tan bonica! A ell li hauria agradat molt ser com l'esquirol, de segur que tenia molts amics. I un altre cop va anar a casa a arraulir-se molt a prop de la mare.

- *Mare, mare, per què no soc com en Saltiró, l'esquirolet?*

- *I per què vols ser com ell? Si tens moltíssimes potes que et serveixen per enfilat-te pertot arreu.*

En Cuquet també es va tranquil·litzar una mica. Però quan va veure passar una guineu, va tornar a sentir-se una bestiola esquifida. Era tan espavilada! I tenia un pèl tan bonic i lluent! Si ell fos com la guineu de segur que tindria un munt d'amics.

En Cuquet va tornar corrents casa i es va arraulir al costat de la mare.

- *Mare, mare, per què no sóc com la Guilleta, la petita guineu?*

- *I per què vols ser com ella? Si tu tens la pell tan suau que sembla de vellut!*

I un cop més en Cuquet se'n va anar a jugar una mica més tranquil. Ben aviat va veure passar una àguila i es va tornar a sentir la cuca més petitona de tot el bosc. Era tan majestuosa! I volava tan i tan alt! Si ell fos com l'àguila de segur que tindria un munt d'amics.

I encara una vegada més se'n va tornar a casa i es va arraulir al costat de la mare.

- *Mare, mare, per què no soc com l'Aguiló, el pollet àguila?*

- *Però per què vols ser com ell? Un dia tu podràs fer un capoll i transformar-te en una papallona.*

En Cuquet es va sentir més tranquil. Va caminar i caminar pel bosc però no va trobar a ningú. De segur que tothom s'ho estava passant de primera i s'havien oblidat d'ell perquè era el més petit, escarransit i escanyolit. Estava tan capficat en aquests pensaments que no es va adonar que a la clariana dels Llops hi havia un munt d'animals amagats. I per això va tenir un ensurt terrible quan van cridar tots alhora:

Felicitats, Cuquet!

En Cuquet va trigar uns segons a saber què passava. De seguida el van envoltar tots els animals, que li portaven regals d'aniversari. En Cuquet estava emocionat: li havien preparat una festa sorpresa! Una festa per a ell, l'animaló més esquifit del bosc! Però el millor de tot va venir quan, abans d'apagar les espelmes del pastís, tots li van cantar:

- *Moltes felicitats, que siguis molt feliç, t'ho desitgem avui perquè ets el millor amic!*

I aleshores en Cuquet es va sentir l'animaló més estimat de tot el bosc.

MARIA MENÉNDEZ-PONTE

Les preguntes:

- Per què se sentia sol i desgraciat, en Cuquet? Per què volia ser com els altres animals? Enumereu tots els animals que apareixen al conte i els aspectes positius de cadascun que destaca en Cuquet.

24. El llibre dels bons desitjos

Es tracta de valorar la importància dels desitjos per aconseguir el que volem.

Amb els nens i nenes comentarem què són els desitjos i explicarem que tothom desitja alguna cosa i que és molt important saber quins desitjos tenim per poder-los fer realitat.

Els proposarem crear un llibre amb els desitjos positius dels nens i les nenes de la classe per ensenyar-los després a les altres classes.

Cada nen i nena ha de completar aquestes frases:

- Desitjo per a mi....
- Desitjo per a la meva família...
- Desitjo per als meus companys...
- Desitjo per a tothom...

Un cop hagin completat les seves frases les ajuntarem per tal de crear el nostre llibre dels desitjos. Aquest pot posar-se en un lloc visible al passadís, per tal que qui ho vulgui pugui consultar-lo.

25. Sóc únic i especial

A dintre de la caixa de pensar, avui hi trobarem un marc de fotos.

Els proposarem als nens i a les nenes que dibuixin un autoretrat dins del marc i després comentaran com són i què tenen d'especial. Han de descriure les característiques de cadascú: cabells, color de la cara, els ulls, els peus, etc.

Parlarem sobre el tema de les diferències entre les persones, tant en els infants com en els adults. Cada persona és diferent, única i especial, no n'hi ha cap d'igual enlloc. Què passaria si tots fóssim iguals?

Destacarem la importància d'estimar-nos com som, ja que les persones que ens envolten ens estimen pel que som i no per les coses que fem. Reflexionarem sobre les persones que s'ocupen de nosaltres, les que ens estimen, i posarem en comú com es diuen aquestes persones, que també són úniques i especials.

26. Pluja d'idees

Com a última sessió, seria important reflexionar sobre les activitats realitzades. En rotllana, cada nen i nena dirà una cosa important que ha après, l'activitat que li ha

servit més, podrà donar la seva opinió sobre el funcionament i la dinàmica de les activitats, etc.

La mestra anirà apuntant les reflexions i suggeriments dels infants per tal de recollir-les. I és que el treball sobre resolució de conflictes i treball de convivència no s'acaba aquí. Queden molts anys per endavant per continuar treballant i les aportacions dels alumnes són molt importants per anar millorant.

Activitats suplementàries:

27. El director d'orquestra

Un nen se separa del grup i els altres decideixen qui serà el director d'orquestra. Mentre tots canten una cançó el director fa veure que toca un instrument i els altres l'han d'imitar. De tant en tant, el director canvia d'instrument i els altres, també. El qui ha estat fora ha d'endevinar qui dirigeix l'orquestra.

Es tracta d'una activitat d'observació. Saber mirar, escoltar, veure els detalls, etc. ens ajuda a donar respostes.

28. Si jo fos

Un nen o nena haurà de pensar què faria si fos una persona important. La mestra dirà: rei o astronauta o director o president, mag, etc i l'infant haurà de respondre: Aleshores jo faria..... I inventar una cosa bona que faria per als altres nens o per a l'escola o per als germans o pares.

29. El concurs d'invents

Per grups, i amb material de rebuig, hauran d'inventar una cosa que serveixi per millorar la vida de la classe o de l'escola. Cal que facin servir la imaginació i es deixarà total llibertat, perquè fins i tot facin algun objecte irreal.

Aquesta activitat ens ajudarà a reflexionar sobre què creuen que cal millorar i, per tant, pensar sobre allò que no acaba de funcionar.

5.6. AVALUACIÓ

Entenc l'avaluació com una eina que ens servirà per veure el valor de la proposta i on els alumnes seran tan els subjectes de l'avaluació com també els objectes, per veure els seus progressos.

La missió d'aquesta avaluació serà ajudar-nos a millorar la proposta i, per tant, el projecte de convivència de l'escola. I és a través d'aquesta proposta i la seva millora constant que aconseguirem donar pautes als nostres alumnes per gestionar el conflicte positivament.

L'avaluació que proposo serà en dos sentits, on els alumnes tindran un paper ben diferent:

- Avaluació amb els alumnes com a subjectes de l'avaluació: En aquesta avaluació els alumnes tindran un paper important com a avaluadors. No només el tutor observarà el funcionament i farà una avaluació, sinó que els nens i nenes tindran un paper molt important com a avaluadors de tot el procés. D'aquesta manera, participaran activament en la millora, a través de les seves aportacions. Els nens i nenes, a través de diferents propostes d'avaluació i al final de cada activitat de la proposta, faran saber si els hi ha agradat l'activitat, si han participat i què han après. Es farà tan a través d'activitats com també fruit de la posada en comú amb tot el grup.

Alguns exemples d'activitats d'avaluació:

- Al final de l'activitat ensenyaran una cara somrient o una cara trista si els ha agradat o no l'activitat.
 - Al final de l'activitat aixecaran un paper verd si els ha agradat l'activitat o vermell si no els hi ha agradat.
 - Al final de la sessió mostraran un sol si l'activitat ha transcorregut adequadament o un núvol si la classe ha estat molt agitada.
- Avaluació amb els alumnes com a objectes de l'avaluació: Aquesta avaluació ens servirà per avaluar als alumnes. Cada activitat de la meva proposta intenta treballar un aspecte concret. Aspectes que cal que els nens i nenes vagin interioritzant, per tal d'afavorir la resolució de conflictes i millorar la

convivència escolar. Aquesta avaluació, doncs, ens permetrà veure l'impacte de la proposta, el que ha anat pitjor i el que cal millorar.

Per tal de realitzar aquesta avaluació, la mestra tindrà una graella, per tal de realitzar les anotacions i avaluació pertinent pel que fa l'avaluació dels alumnes.

A la pàgina següent trobareu un exemple de la graella.

REGISTRE D'OBSERVACIÓ

ALUMNES

PAUTES D'OBSERVACIÓ																			
Participa en les activitats proposades i en la posada en comú																			
Respecta els torns de paraula																			
Para atenció quan li parlen																			
Reconeix les emocions bàsiques per l'expressió de la cara																			
Expressa adequadament les emocions als altres																			
Té en compte els sentiments dels altres i sap posar-se en el lloc de l'altre																			
Reconeix certes conductes com quelcom que cal resoldre																			
Proposa solucions per resoldre conflictes																			

6. CONCLUSIONS

Ja en aquest punt, miro enrere i veig el llarg camí que he seguit. Han estat molts anys amb alguna que altra parada obligada per diferents situacions. Ha estat un viatge llarg on he anat creixent com a persona i enriquint-me de coneixement. Cosa que ha provocat que en alguns punts del treball anés canviant de direcció per tal de poder plasmar totes les informacions i experiències viscudes.

En un principi, es tractava d'un treball de violència escolar, però ha acabat esdevenint una eina en la meva professió de mestra. Així doncs, la molta informació recopilada em va conduir de la violència a dos conceptes també molt importants i centrals en la meva proposta: El conflicte i la convivència. Dos conceptes que han estat protagonistes en moltes escoles en els últims temps i que son el pilar de la meva acció educativa. Dues paraules, que no hem de conèixer per sobre, sinó que cal que gratem una mica més, per comprendre què signifiquen i com poden influir socialment.

En un principi, la paraula conflicte et fa imaginar una baralla, bufetades, gent cridant, armes, violència... Sempre amb connotacions negatives. Però no ens podem quedar aquí, cal anar més enllà. En aquest treball es vol donar molta importància a una altra cara del conflicte, **el conflicte positiu**. Crec que és la clau del meu missatge i que ens permet imaginar individus parlant, escoltant, empatitzant, arribant a acords, donant-se les mans, expressant sentiments, exterioritzant emocions, etc. I aquesta és la finalitat del meu estudi i proposta i que ens porta al següent concepte, **la convivència** com a clima favorable i que possibilita la gestió positiva del conflicte.

Així, després de llegir la part teòrica, on trobem moltes definicions, teories i mètodes diferents, m'agradaria que quedés molt clar que: **El conflicte és una situació normal i natural, que entre individus hi ha diversitat d'opinions i que el conflicte és quelcom que hem d'aprofitar. Però per poder-lo gestionar i enriquir-nos d'ell cal un treball important des de ben petits per a la creació d'un bon clima de convivència.** Per això, l'escola és un bon context per realitzar una proposta pedagògica i poder obtenir resultats prou interessants. Com també és important començar a l'etapa d'Educació Infantil per crear una bona base per poder viure i conviure socialment.

Aquest és el per què de la meva proposta. Una proposta que ha intentat tenir coherència, que és susceptible de ser modificada segons el context i els alumnes i que cal ser revisada per millorar.

En aquest sentit s'ha realitzat un anàlisi del context (el poble, l'escola i l'aula) per tal de veure quin entorn social hi havia i ajustar-me millor a la realitat. Un cop realitzat aquest anàlisi, a nivell d'escola hi ha hagut un estudi dels principals conflictes i com es poden treballar per millorar i aprofitar-los positivament. És molt important, tenir clar què, com i quan es vol treballar i crear un document base consensuat per tots.

Finalment i per acabar, hi ha d'haver una intervenció a l'aula. Aquesta és la meva proposta educativa i pedagògica. En aquesta proposta, hi ha unes activitats per fomentar l'educació en valors, l'educació emocional, les competències socials, etc. En definitiva proporcionar eines als alumnes perquè puguin viure socialment en pau. També hi ha un espai important per parlar dels conflictes, (de com s'han sentit en aquest conflicte, d'escoltar les diferents parts, de fer propostes per millorar, per arribar a acords) i, finalment, arribar a una possible solució i establir algunes normes de convivència.

El paper del mestre en aquesta situació serà de guia en el procés. Com hem pogut veure, en l'apartat dels conflictes més comuns a l'aula, els mestres tenim la mala costum de resoldre qualsevol baralla, malentès, discussió, etc. Sobretot, quan es produeixen entre els alumnes més petits (ves a pensar el que has fet, feu les paus, demana-li perdó..). En definitiva els fem ser uns titelles que no mostren realment el que senten ni els deixem expressar les seves emocions en llibertat. Hem d'anar abandonant aquesta postura i començar a donar les eines perquè ells mateixos puguin resoldre qualsevol conflicte en qualsevol situació i en qualsevol context. I sobretot donar-los les eines perquè siguin capaços d'expressar-se, d'escoltar als altres, de ser empàtics, de ser tolerants, d'arribar a acords, etc.

També m'agradaria que quedés clar, que es tracta de donar unes pautes per treballar en un moment concret, però que ens haurien de servir no per aquella hora, sinó pel dia a dia, tant a l'escola com en qualsevol àmbit. Per això, la meva intenció és que hi hagi una continuïtat.

En definitiva es tracta d'un treball força extens, amb molta teoria però que també intenta ser una eina molt pràctica i fàcil d'utilitzar. Que m'ha servit, com ja he dit, en la meva professió de mestra.

Així, crec que amb la informació recollida he assolit els objectius que em proposava en un principi. He intentat analitzar i donar una visió general de la violència escolar, apropant-nos inevitablement a un dels orígens d'aquesta, el conflicte escolar. A partir d'aquí, hem pogut veure què significa aquest concepte, com s'origina, el seu procés, els protagonistes, etc. i el més important proporcionar una visió diferent, és a dir, veure el conflicte com una font d'aprenentatge. És a dir, hem pogut veure com es pot trencar amb la visió negativa d'aquest i convertir-lo en quelcom positiu. Molt lligat a aquesta visió positiva del conflicte hem descobert el concepte de convivència escolar com a un clima favorable i idoni per treballar la resolució de conflictes i veure aquesta concreció en l'elaboració d'un projecte conjunt de convivència escolar. I, finalment, he elaborat una proposta educativa per a gestionar positivament els conflictes a l'Educació Infantil. Etapa que considero molt important en la formació de la personalitat dels infants i perquè és una etapa on es dona molta importància a la socialització, una socialització que comporta viure i conviure socialment en pau.

Malauradament, crec que la meva aportació, en el Projecte de Convivència d'escola amb aquest treball, ha estat poca. El Projecte va comportar una reflexió i treball d'escola important, però ha acabat sent un document amb més finalitat burocràtica que pràctica. Probablement, seria necessari rebre més assessorament extern per tal d'entendre la necessitat i/o la utilitat d'un projecte d'aquestes característiques i que jo he conegut gràcies a l'elaboració d'aquest treball.

En aquest sentit, valoro molt positivament l'esforç en realitzar aquest treball, ja que considero que ha estat útil. I, això, és el que buscava. D'altra banda, ha estat dur i he tardat 5 anys en finalitzar-lo. Compaginar estudis i feina és difícil i més quan tampoc gaudeixes d'una estabilitat laboral, en el sentit que un any treballes en una escola i l'any següent comences un nou procés d'adaptació en una altra.

També vaig pensar que Pedagogia seria un segon cicle i es podria compaginar molt bé amb el meu horari laboral i que hi hauria més facilitat per realitzar les assignatures.

Finalment, en alguns casos no va ser així. A la vegada, crec que tampoc està molt definida la figura del pedagog en el món laboral i hi ha poca sortida a l'hora de trobar feina. Val a dir, que també tenia molt clar que era un a més a més a la meva formació de mestra i tenia molt clar que em volia dedicar a aquesta tasca.

Així, com he dit, els estudis de Pedagogia em van semblar una bona manera de complementar la meva formació de mestra. Eren dos anys més de formació que em permetrien obtenir una titulació de llicenciada. A la vegada, em proporcionaven una visió de l'educació més ampla, la formal i la no formal, i com intervenir educativament en diferents contextos.

En resum aquests estudis m'han proporcionat experiències, valors i visions noves que em serviran tan per a la meva vida personal com en la meva professió. I com es diu el saber mai ocupa i aquesta premissa és importantíssima en la meva professió.

7. PAPER DEL PEDAGOG

El diccionari de llengua espanyola de la “Real Academia Española” defineix la pedagogia com:

Ciència que s'ocupa de l'educació i l'ensenyament. Té com a objectiu proporcionar guies per a planificar, executar i avaluar processos de diverses ciències, com la psicologia (del desenvolupament, personalitat, superdotació, educativa, social), la sociologia, l'antropologia, la filosofia, la història i la medicina, entre altres.

I el pedagog com:

Expert en educació formal i no formal que investiga la manera d'organitzar millors sistemes i programes educatius, amb l'objectiu d'afavorir al màxim el desenvolupament de les persones i les societats. Estudia l'educació en totes les seves vessants: escolar, familiar, laboral i social.

D'aquestes dues definicions se'n desprèn el paper de la pedagogia en la meua proposta didàctica. Com a pedagoga m'he centrat en una vessant concreta de l'educació, l'escolar, i per tant de l'educació formal. Amb la intenció de planificar una proposta educativa per afrontar el conflicte i afavorir al màxim el desenvolupament dels alumnes i inevitablement i de rebot a la societat.

En la meua proposta, m'agradaria reflectir, la part més científica del pedagog (investigador, analista, planificador, etc.), però també la part més humana.

És a dir, la pedagogia és una ciència i, per tant, són un conjunt de coneixements dels quals es generen preguntes es van hipòtesis i s'elaboren lleis. Però lligat a tot els processos més empírics hi ha d'haver la part més humana, la que no es troba en els llibres, la que es troba en les persones i la societat.

En aquest sentit, a continuació m'agradaria reflectir les característiques que considero ha de tenir un pedagog i que crec queden reflectides en la meua proposta:

- El pedagog ha de tenir per sobre de tot uns **valors morals**. Conèixer els valors de la societat és imprescindible per transmetre'ls i formar a l'home per viure en societat. L'ésser humà és social per naturalesa i necessita la relació amb els altres des del seu naixement i fins al final de la vida. La seva dimensió grupal és bàsica per desenvolupar-se de manera completa i harmònica, però en tot grup sorgeixen conflictes. La meua proposta vol donar pautes per tal de gestionar-los positivament. Com a pedagoga crec que tota educació ha de tendir a crear àmbits que facin possible de viure en societat i per poder viure en societat calen uns valors morals.
- El pedagog ha de ser un **tècnic i professional de l'educació**. Ha de fer investigacions científiques per tal de poder planificar, executar i avaluar de manera lògica, coherent i professional. Així, abans de començar la meua proposta, com a pedagoga era imprescindible investigar i estudiar el conflicte i posteriorment analitzar l'entorn on es volia actuar per tal de planificar les activitats.
- El pedagog ha de ser una **persona activa, organitzativa i amb recursos**. Ha de ser una persona activa i creativa, amb ganes de proposar, d'organitzar i de fer activitats, amb voluntat de renovar-se, interessada en allò que passa al seu voltant. Aquesta seria la part més humana. És a dir conèixer i adaptar-se a l'entorn i als individus als quals es dirigeix. Com ja és sabut, sempre apareixen situacions noves o intervencions que capgiren totalment l'activitat inicial. La meua proposta, en concret, està dirigida a un col·lectiu de poca edat i sempre cal estar preparat als imprevistos i presentar activitats molt dinàmiques i curtes. Per tant, cal adaptar-se a cada situació i a les persones a les quals et dirigeixes.
- El pedagog ha de tenir **assertivitat**, però per sobre de tot **empatia**. El pedagog ha de ser capaç de plantejar i defensar un argument o una postura des d'una actitud de confiança en un mateix. Ha de saber escoltar, dominar la comunicació verbal i no verbal. Però per sobre de tot, és indispensable que un bon pedagog sigui capaç d'entendre la postura dels altres i viure com a propis els sentiments dels altres. Només d'aquesta manera pots entendre i atendre les necessitats i demandes que et puguin fer. A més de tots els coneixements que puguis tenir i vulguis transmetre és fonamental conèixer a la persona per tal de facilitar el seu aprenentatge. I aquí una altra característica important d'un pedagog.

- El pedagog ha de ser un **facilitador dels aprenentatges**. El facilitador és el que dirigeix les discussions i qui s'encarrega d'afavorir el diàleg. No es tracta del líder sinó que és el responsable de dirigir el procés. En aquest sentit té els coneixements, però no és un instructor, sinó el guia que permet que cadascú vagi adquirint el seu propi coneixement. Així doncs, en la meua proposta intento proporcionar activitats on els propis alumnes vagin fent propostes, busquin solucions i facin les seves pròpies reflexions.
- Finalment, el pedagog ha de ser capaç de fer un **judici crític** de la seva actuació. Només des de l'auto-reflexió es pot créixer i aprendre.

8. BIBLIOGRAFIA

LLIBRES

- Aguirre, A. (2005): *La mediació escolar. Una estratègia per abordar el conflicte*. Barcelona. Graó.
- Bartolomé Pina, M. Coord. (2002). *Identidad y ciudadanía. Un reto a la educación intercultural*. Madrid : Narcea
- Fernández, I. (2001): *Guía para la convivencia en el aula*. Barcelona. Cisspraxis.
- Fernández, I. (1998): *Prevención de la violencia y resolución de conflictos : el clima escolar como factor de calidad .* Madrid : Narcea.
- Jares, Xesús R. (2001): *Educación y conflicto. Guía de educación para la convivencia*. Madrid. Editorial Popular.
- Jares, Xesús R. (2006): *Pedagogía de la convivencia*. Barcelona. Graó.
- Munné, M. i Mac-Crash, P. (2006): *Els 10 principis de la cultura de mediació*. Barcelona. Graó.
- Ortega, R. y Rey, R. (2003): *La Violencia escolar : estrategias de prevención*. Barcelona. Graó.
- Peiró i Gregori, S Coord. (2001). *Primeras jornadas sobre violencia en educación: perspectivas interdisciplinarias de explicación de la intervención pedagógica*. Publicació Alicante : Club Universitario.
- Porro, B. (1999): *La resolución de conflictos en el aula*. Barcelona. Paidós Educador.
- Puig, I. (2009): *Tot pensant. Recursos per a l'educació infantil*. Eumo.
- Pujol i Pons, E. (2004): *Eduquem persones. Reflexions d'un mestre sobre l'educació a l'inici del s.XXI*.
- Ramo Traver, Z. y Cruz Miñambres, J (1997): *La convivencia y la disciplina*. Madrid. Editorial Escuela Española.
- Santos Guerra, M. (2003): *Aprender a convivir en la escuela*. Univesidad Internacional de Andalucía. Akal.
- *Sentir i pensar. Programa d'intel·ligència emocional per a nens i nenes de 3 a 5 anys* (2002) Barcelona. Cruïlla.
- Torrego, J.C. y otros (2006): *Modelo integrado de mejora de la convivencia. Estrategias de mediación y tratamiento de conflictos*. Barcelona. Graó.

- Trilla i Bernet, J. (2000) *Pedagogia del grup i del projecte : una aproximació a l'obra de Joaquim Franch* . Barcelona : Edicions 62 ; Vic : EUMO, 2000
- Vinyamata, E. (2003): *Aprender del conflicto. Conflictología y Educación*. Barcelona. Graó.

DICCIONARIS

- Mar Campos Souto, José Ignacio Pérez Pascual (eds.) (2006) *Diccionario de la Real Academia Española*.. Universitat da Coruña.
- Montserrat Gabarró i Parera [et al.] (1992). *THESAURUS Català de l'Educació*. Barcelona : Generalitat de Catalunya. Departament d'Ensenyament.

DOCUMENTS

- Decret 181/2008 DOGC núm. 5216 sobre el currículum del segon cicle d'educació infantil
- Defensor del Pueblo (1999) *Violencia escolar: el maltrato entre iguales en la educación secundaria obligatoria*..
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2007) *La Convivència en els centres d'Educació Infantil i Primària*..
- Generalitat de Catalunya. Departament d'Educació (2000-2001) *Joventut i Seguretat a Catalunya*. Enquesta a joves escolaritzats de 12 a 18 anys.
- Generalitat de catalunya. Departament d'Educació (2012) *Projecte de convivència i éxit educatiu*..

ARTICLES

- Arellano, N. (2007, juliol). *La violencia y la prevención del conflicto*. Revista ORBIS/ Ciencias Humanas. Año 3/ N° 7. pp: 23 – 45.
- AAVV (2006) *Assetjament i violència escolar*. Revista “Guix Comunitat” n°19. pp: 1-4. Suplement guix n° 330. Monogràfic.
- Cava, MJ. (2006-2007) *De la violència escolar a la convivència pacífica. Elements clau en la intervenció*. Anuari de Psicologia. pp: 25-35.
- Collell, J. i Escudé, C. (2002) *La violència entre iguals a l'escola*. Àmbits de psicopedagogia. pp: 20-24
- del Rey, R. y Ortega, R. (2007) *Violencia escolar: claves para comprenderla y afrontar-la*. Escuela Abierta: Revista de Investigación Educativa. N° 10. pp: 77-90.

- Hernández Prados, M^aA (2004) *Conflictos en el aula*. www.Psicologia.com: Psicología de la Educación para padres i profesionales.
- Teixidó i GROC (2008) *El Pla de Convivència. Del reconeixement legal a la posada en pràctica*. II Jornada d'Organització i Direcció de Centres Educatius. GROC.
- Vinyamata, E. (2002, octubre). *Educar para el conflicto*. Aula de Innovación educativa 115, pp: 43-44.

ADRECES INTERNET

<http://www.joanteixido.org/>

http://www.joanteixido.org/doc/convivencia/Pla_de_Convivencia.pdf

http://www.joanteixido.org/doc/convivencia/acoso_escolar.pdf

www.idescat.cat

[http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/5f7ebaf0-13dd-4caf-aa5e-](http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/5f7ebaf0-13dd-4caf-aa5e-2d5101cc3127/convivencia_inpri.pdf)

[2d5101cc3127/convivencia_inpri.pdf](http://www.xtec.cat/alfresco/d/d/workspace/SpacesStore/5f7ebaf0-13dd-4caf-aa5e-2d5101cc3127/convivencia_inpri.pdf)

<http://enxarxats.intersindical.org/efemerides/violenentreiguals.pdf>

<http://www.psicopedagogia.com/articulos/?articulo=398>

http://dialnet.unirioja.es/servlet/fichero_articulo?codigo=2520028

<http://roderic.uv.es/bitstream/handle/10550/21768/25.pdf?sequence=1>

CURSOS

Assessorament sobre la Resolució de Conflictes. Escola Sant Iscle. Formador: Esteve Pujol i Pons.

9. ANNEXOS

ANNEX 1: L'ESTRUCTURA DEL CONFLICTE

Existeixen 4 elements que conformen l'estructura del conflicte i que cal conèixer (Jares, Xesús R. 2001):

- causes que provoquen el conflicte
- Protagonistes.
- context on es produeix.
- procés o forma d'afrontar el conflicte.

Causes que provoquen el conflicte

Les causes dels conflictes escolars es poden dividir en quatre tipus de categories, íntimament lligades entre sí i, a vegades, difícilment separables:

1. Ideològic- científiques (opcions pedagògiques, ideològiques i organitzatives diferents, tipus de cultura o cultura escolar que conviuen en el centre que divergeixen...)
2. Relacionades amb el poder (control de l'organització, promoció professional, accés als recursos, presa de decisions...)
3. Relacionades amb l'estructura (ambigüïtat de metes i funcions, cel·lularisme, debilitat organitzativa, contextos i variables organitzatives...)
4. Relacionades amb qüestions personals i de relació interpersonal (autoestima, seguretat, insatisfacció laboral, comunicació deficient i/o desigual...)

Aquestes categories i en definitiva causes del conflicte estan estretament relacionades amb el poder i el control. Així, igualment que la gestió del conflicte derivarà en un conflicte positiu o un conflicte negatiu lligat a la violència, la gestió del poder i el control tindrà un efecte important sobre la gènesis del conflicte.

Protagonistes del conflicte

Deixant de banda els conflictes personals, en els conflictes existeixen com a mínim dos protagonistes i poden ser:

- Protagonistes directes: que tenen una relació directa amb les causes desencadenants del conflicte.
- Protagonistes indirectes: que no estan en l'origen del conflicte, però que en un moment determinat intervenen en el procés d'aquest, podent influir en un sentit o altre en el procés de resolució.

A la vegada, dins una institució educativa els únics protagonistes del conflicte no són els alumnes, sinó que som susceptibles de ser protagonistes del conflicte qualsevol membre que formi part de la comunitat educativa. Ja que és un sistema de xarxa de relacions interpersonals de diferent naturalesa i on també sorgeixen diferents tipus de conflictes.

Altres autors anomenen tres subsistemes de relacions interpersonals (Ortega, R. y Rey, R. 2003) :

- a) Subsistema dels adults responsables de l'activitat (conflictes entre adults).
- b) Subsistema professorat/alumnat (conflictes professor – alumne).
- c) Subsistema dels iguals (conflictes entre alumnes).

En aquest sentit podem dir que, en una xarxa de relacions, on existeix participació i on cadascú es veu involucrat en activitats que impliquen comunicació, compartir idees, sentiments, emocions, etc., contínuament estem en contacte amb altres individus i, aquest contacte, produeix amors, tensions, odis, mals entesos, etc. És a dir, existeixen diferents percepcions sobre el dia a dia dins la comunitat educativa, que produeixen conflictes.

Context del conflicte

El context, sovint oblidat per molts autors, és un element destacable del conflicte. Aquest és fonamental per entendre la gènesis i inclús la resolució del conflicte, ja que:

“Tot conflicte es produeix i evoluciona en un context físic, social i cultural determinat (...) El coneixement del context social i cultural en el que es desenvolupa un conflicte ens diu moltes de les seves causes, de la seva probable evolució i inclús de les possibilitats de resolució (...) Així un conflicte tindrà més possibilitats de ser resolt de forma positiva quan es produeixi en un mitjà social on la seva estructura sigui de caràcter participativa, democràtica i cooperativa.”

És a dir, si el conflicte es desenvolupa en un context on hi ha uns certs valors (empatia, respecte mutu..), unes habilitats (per escoltar, raonar, dialogar...) i un saber estar educats o transmesos des de l'escola, la família, els amics o societat, serà més fàcil enfrontar-se al conflicte.

Procés que segueix el conflicte

El procés és l'itinerari que segueix el conflicte derivat fonamentalment de la forma que tenen els protagonistes d'afrontar-lo. A més, el procés està mediatitzat per un gran nombre de variables i aquestes es poden agrupar en dos grans grups, encara que s'influeixen mútuament:

- estructurals i estratègiques: on hi juga un destacat paper el tipus i naturalesa del poder.
- emocionals i afectives: fa referència a actituds, estereotips i representacions que es formen els grups en conflicte, així com els aspectes relatius a les personalitats dels protagonistes.

Altres autors ens parlen de tres fases (Fernández, I. 2001):

- Fase de latència: quan comença a sorgir el conflicte, és quan està naixent.
- L'esclat del conflicte: moment que el conflicte surt a la llum, esclata, es genera el problema.
- La recerca de l'equilibri: quan s'arregla el conflicte, es busquen solucions.

ANNEX 2: TRETOS D'IDENTITAT DE L'ESCOLA SANT ISCLE

TRETOS D'IDENTITAT DE L'ESCOLA:

- **Som una escola pública.**

- **Entenem l'escola com una comunitat educativa i dinàmica.**

En formem part alumnes, pares, mares, mestres, ajuntament i personal d'administració i serveis i creem vies de participació per tal que tots els sectors hi puguem intervenir. Tenim dret a elegir i ser escollits pels òrgans del centre que ens correspongui, a fer-hi arribar propostes, suggeriments i a rebre'n informació.

- **Ens declarem escola laica i pluralista.**

Fomentem els valors humans i respectem totes les creences de tota la comunitat educativa. Quan a l'escola celebrem les festes ho fem des d'un punt de vista de tradició popular i no des d'un punt de vista religiós.

- **Som escola catalana.**

La llengua catalana és la llengua vehicular del centre i es dóna prioritat a l'ensenyament d'aquesta llengua i cultura i a la integració de l'alumnat de parla no catalana, sense detriment de l'ensenyament d'altres llengües i cultures.

- **Som una escola arrelada al medi.**

Partim de la realitat i del medi on l'alumnat desenvolupa la seva personalitat. Participem en diferents activitats que s'organitzen a Vidreres, sempre i quan s'adeqüin a la línia pedagògica del centre. Potenciem les activitats fora del centre (sortides) per a donar continuïtat al treball de l'aula.

- **Som una escola activa i oberta a la innovació.**

Intentem seguir el ritme evolutiu de l'alumnat i fer-lo participar en el propi procés d'aprenentatge, així com també que adquireixi capacitat d'observació, iniciativa i sentit crític. Per tant el professorat ha de plantejar un ensenyament experimental, científic i engrescador, que porti el nen/a a assolir els continguts previstos en la programació,

procurant un equilibri entre teoria i pràctica i afavorint la creativitat i l'expressió. A l'escola hi tenen un paper important la música i el teatre.

Participem en projectes innovadors, compartits amb altres centres i que es considerin importants per a l'aprenentatge de l'alumnat de l'escola.

- **Atenem la diversitat de capacitats i ritmes d'aprenentatge.**

Gestionem els recursos personals i organitzatius per afavorir-ho (desdoblaments, grups reduïts, plans de treball...).

- **Entenem l'educació com un procés integral.**

Potenciem tots els aspectes que comprenen l'educació de l'alumnat per tal d'aconseguir una personalitat equilibrada: habilitats físiques, domini del propi cos, valors humans, aspectes intel·lectuals i emocionals, coneixement i ús de les noves tecnologies, capacitat positiva de relació social...

- **Respectem el pluralisme i els valors democràtics.**

L'escola és políticament neutral i fomenta l'esperit crític i els principis democràtics de convivència. Estimulem les actituds solidàries, de respecte, de diàleg i de responsabilitat.

Eduquem en la igualtat, sense discriminació per raó de sexe i superant els papers tradicionals atribuïts a l'home o a la dona. A l'escola respectem tots els models de família.

- **Ens declarem escola oberta a la solidaritat i respectuosa amb el medi ambient.**

Dediquem temps dins del procés d'educació de l'alumnat per aprofundir temes relacionats amb la solidaritat.

Treballem per a canviar alguns hàbits consumistes afavorint el reciclatge, la reducció de les despeses energètiques...

- **Entenem que l'escola ha de donar resposta als canvis socials i culturals.**

Entenem que l'escola ha d'integrar i donar resposta als canvis socials i culturals que es produeixen a la societat, i ha de dissenyar les condicions per afavorir la formació de persones lliures, tolerants, justes i competents.

OBJECTIUS DE L'ESCOLA:

Fem nostres els objectius de la Llei Orgànica d'Educació respecte l'educació primària que *estableix el Decret 142/2007, de 26 de juny* prioritzant les finalitats més significatives per a les característiques del nostre centre i de l'alumnat i adequant-les a la pròpia realitat.

- **Conèixer, valorar i aplicar els valors i les normes de convivència** per a ser un ciutadà o ciutadana lliure capaç de prendre compromisos individuals i col·lectius, respectar els drets humans i acceptar el pluralisme propi d'una societat democràtica.
- **Tenir consciència del valor del treball individual i col·lectiu** i desenvolupar hàbits d'esforç i treball en l'estudi, així com actituds de confiança, amb iniciativa personal, autodisciplina, sentit crític, responsabilitat, curiositat, interès i creativitat en l'aprenentatge.
- **Adquirir habilitats per mantenir i millorar el clima de convivència**, i per a prevenir i resoldre conflictes de manera pacífica tant en l'àmbit familiar com en l'àmbit escolar i social.
- **Conèixer, comprendre i respectar les diferents cultures** i les diferències entre les persones, facilitar que les noies i els nois elaborin una imatge de si mateixos positiva i equilibrada i adquireixin autonomia personal, la igualtat de drets i oportunitats entre homes i dones i la no-discriminació de persones amb discapacitats; defensar l'aplicació dels drets humans en tots els àmbits de la vida personal i social, sense cap tipus de discriminació.
- **Conèixer i utilitzar de manera apropiada tant la llengua catalana, com la llengua castellana, així com la llengua estrangera** (anglesa), i desenvolupar hàbits de lectura.

- **Desenvolupar les competències matemàtiques bàsiques**, iniciar-se en la resolució de problemes que requereixin la realització d'operacions elementals de càlcul, coneixements geomètrics i estimacions, i ser capaç d'aplicar-les a les situacions de la vida quotidiana.
- **Conèixer, valorar i estimar l'entorn natural, social i cultural més proper**, reforçant així el sentiment de pertinença i arrelament al país i la capacitat d'extrapolar aquests coneixements al món en general; comprendre, a partir de l'observació de fets i fenòmens senzills, els principals mecanismes que regeixen aquest entorn per tal de ser capaç de prendre compromisos responsables per mantenir-lo o introduir elements de millora.
- **Utilitzar diferents representacions i expressions artístiques** i iniciar-se en la construcció de propostes visuals.
- **Iniciar-se en la utilització per a l'aprenentatge de les tecnologies de la informació i la comunicació**, seleccionar i valorar la informació rebuda o aconseguida per mitjà de les tecnologies de la informació i de la comunicació.
- **Desenvolupar les capacitats afectives en tots els àmbits de la personalitat** i en la manera de relacionar-se amb els altres, així com una actitud contrària a la violència, als prejudicis de qualsevol mena i als estereotips sexistes.
- **Aplicar, en contextos diversos, els diferents coneixements adquirits** i els recursos propis, a fi de resoldre de manera creativa problemes, situacions personals i necessitats de la vida quotidiana.
- **Valorar la importància de la higiene i de la salut**, acceptar el propi cos i el dels altres, respectar les diferències i utilitzar l'educació física i l'esport per afavorir el desenvolupament personal i social. Adquirir els elements bàsics d'una correcta educació vial i les actituds de respecte que afavoreixin la prevenció d'accidents de trànsit.

Resum:

La violència i els conflictes escolars malauradament són presents en el dia a dia de l'escola. De totes maneres, els conflictes no són dolents en si mateixos si són gestionats positivament. Només si aquests no són tractats de manera adequada es converteixen en violència. Aquest treball neix, doncs, amb la necessitat de diferenciar aquestes dues paraules i proporcionar pautes per gestionar el conflicte positivament sota un clima de convivència. A la vegada, vol mostrar la potencialitat de treballar-los a l'etapa d'Educació Infantil, a través d'unes activitats clares que donin les eines necessàries als més petits, per resoldre els seus conflictes positivament.

Descriptors:

Violència, Conflicte, Convivència, Educació, Resolució de conflictes.